

Vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen
opetussuunnitelma Helsingin työväenopistossa
1.1.2018

Sisälllys

1 Helsingin työväenopiston lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelma.....	4
2 Vapaan sivistystyön oppilaitokset lukutaitokoulutuksen järjestäjinä	7
Vapaan sivistystyön oppilaitosmuodot ja säädösperusta	7
Kansalaisopistot lukutaitokoulutuksen järjestäjänä.....	8
Vapaan sivistystyön oppilaitokset lukutaitokoulutuksen järjestäjinä Helsingin kaupungissa.....	8
3 Koulutuksen järjestämisen lähtökohdat.....	10
3.1 Lukutaidon määrittelyä	10
3.2 Monilukutaito koulutuksen lähtökohtana.....	12
3.3 Lukutaitokoulutuksen kohderyhmät	12
3.4 Muita lukutaidon hankkimisen oppimispolkuja	14
3.5 Yhteistyö muiden tahojen kanssa.....	14
3.6 Koulutuksen laajuus ja kesto	18
4 Lähtötason arviointi lukutaitokoulutuksessa.....	19
5 Koulutuksen toteuttaminen	21
5.1 Oppimiskäsitys.....	21
5.2 Toimintakulttuuri.....	22
5.3 Oppimisympäristöt ja työtavat.....	23
6 Opiskelijan tukeminen ja ohjaus.....	26
6.1 Ohjaus ja tukeminen.....	26
6.2 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.....	29
7 Lukutaitokoulutuksen tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet	31
7.1 Monilukutaitoon liittyvät tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet.....	31
7.2 Yhteiskuntataitoihin ja kulttuurintuntemukseen liittyvät tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet	35
7.3 Opiskelu- ja itsearviointitaidot	37
7.4 Helsingin työväenopiston lukutaitokoulutuksen tavoitteet ja sisällöt	38
Sanasto ja aihepiirit	39
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen.....	41
Tekstien lukeminen ja tulkitseminen.....	43
Tekstien kirjoittaminen ja tuottaminen.....	44
Numeeriset taidot	45
Opetusmateriaalit.....	46
8 Oppimisen arviointi ja todistukset.....	48
8.1 Oppimisen arviointi ja palautteen antaminen koulutuksen aikana	48
8.2 Oppimisen arviointi koulutuksen päättyessä ja annettavat todistukset.....	50

Liite 1. Arviointitaulukko todistusta varten	52
Liite 2. HOPS-pohja	53
Liite 3. Todistus pohja.....	55
Liite 4. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko.....	56

1 Helsingin työväenopiston lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelma

Tämä maahanmuuttajille tarkoitetun lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelma on tarkoitettu 1.1.2018 alkaneen vapaan sivistystyön uutta koulutustehtävää varten.

Opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- koulutuksen järjestämisen lähtökohdat ja kohderyhmän kuvaus
- aikuisten maahanmuuttajien lukutaito-opetuksen toteuttamisen erityispiirteet koskien koulutuksen laajuutta ja kestoja, mahdollista koulutuksen jakamista moduuleihin, oppimiskäsitystä, oppimisympäristöä ja työtapoja, toimintakulttuuria, sekä eheyttämistä ja eriyttämistä
- opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta sekä menettelytavat opiskelijan lähtötason arvioimiseksi ja olemassa olevan osaamisen selvittämiseksi ja tämän tiedon dokumentoimiseksi
- koulutuksen yleiset tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet määriteltynä opetuksen kesto ja oppilaitosmuodon erityispiirteet huomioon ottaen
- ohjauksen ja jatko-ohjauksen tavoitteet, opiskelijan tukeminen ja tuen järjestäminen sekä kuvaus ohjaukseen ja tukemiseen osallistuvien tehtävistä
- opiskelijan oppimisen arviointi, arvioinnin muodot ja käytännöt opiskelun aikana ja koulutuksen päättyessä, palautteen antamisen muodot ja käytännöt, todistus ja siihen merkittävät tiedot koulutuksen päätyttyä

Helsingin työväenopiston lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelma on laadittu Helsingin kaupungin strategia ja alueelliset erityispiirteet huomioiden. Helsingin kaupungin strategian 2017–2021 mukaan Helsingin tavoitteina on olla toimiva, kaikkia palveleva, tasavertainen ja avoimesti osallistava kaupunki. Kaikille tarjotaan mahdollisuus laadukkaaseen elämään, tukeen ja yksilöllisiin palveluihin sekä aktiiviseen osallistumiseen. Maahanmuuttajien osaamista pyritään hyödyntämään ja kasvattamaan entistä tehokkaammin. Maahanmuuttajille kohdistetuilla opiskelumahdollisuuksilla pyritään edistämään monikulttuurisuuden, kansainvälisyyden ja osallisuuden toteutumista kaupunkilaisten keskuudessa. Mahdollisuus suomen kielen opiskeluun on yksi tärkeimmistä palveluista, joita vieraskielinen kaupunkilainen tarvitsee. Tärkein integroitumisen mahdollistaja on kohdemaan äidinkielen oppiminen, joka antaa myös keinoja ympäröivän kulttuurin ymmärtämiselle.

Tämän Helsingin työväenopiston lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman pohjana on Opetushallituksen opetussuunnitelmasuositus (Opetushallitus 1/011/2017). Lisäksi opetussuunnitelmassa on hyödynnetty Kansalaisopistojen liiton suositusta kansalaisopistojen lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmaksi (2018).

Opetussuunnitelmaa täydentävät ja opetussuunnitelmassa sitoudutaan Helsingin kaupunkistrategiaan 2017–2021, Helsingin kaupungin kotouttamisohjelmaan 2017–2021, maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelmaan 2018–2021, Helsingin työväenopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan 2017–2020 sekä Helsingin työväenopiston yleiseen opetussuunnitelmaan ja Helsingin työväenopiston suomi toisena kielenä -opetussuunnitelmaan.

Helsingin työväenopiston lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelma nojaa vapaan sivistystyön arvoperustaan, jossa korostuvat ihmisen elinikäinen kehittyminen, yhteiskunnan eheys, tasa-arvo, aktiivinen kansalaisuus sekä opintojen omaehtoisuus. Lisäksi vapaan sivistystyön koulutuksen järjestämisessä korostuu joustavuus ja muuttuvien asiakastarpeiden huomioiminen. Työväenopiston kurssitarjonnan halutaan tavoittavan kaupunkilaisia niin eri kansallisuus-, kieli-, kulttuuri- kuin etnisistäkin ryhmistä ja vastaavan myös heidän tarpeisiinsa. Näin opisto edesauttaa omalla toiminnallaan kotoutumista ja integroitumista Helsingin kaupunkiin sekä suomalaiseen yhteiskuntaan.

Helsingin työväenopiston lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmassa on erotettu kursivoinnilla työväenopiston omat tekstiosuudet opetussuunnitelman suositustekstistä. Opetussuunnitelma julkaistaan sähköisenä versiona ja se on luettavissa Helsingin työväenopiston verkkosivujen kautta.

Paikallisen opetussuunnitelman valmistamiseen Helsingin työväenopistossa ovat osallistuneet suomi toisena kielenä -ainealan asiantuntijat ja opettajat. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan maahanmuuttajaopetuksen asiantuntijat ovat osallistuneet opetussuunnitelman laatimiseen kommentoimalla suunnitelmaa.

Opetussuunnitelman laadinnassa on huomioitu pääkaupunkiseudun erityispiirteet. Helsinki on alueena laaja ja moninainen. Sen paikalliset piirteet eroavat suuresti muista Suomen kaupungeista. Maahanmuuttajien määrä on jatkuvassa kasvussa. Kaupungin laajuus, suuret asukasmäärät ja monenlaiset palveluiden tarjoajat sekä edellyttävät että mahdollistavat Helsingin alueellisen yhteistyön monipuolisuuden ja laajuuden. Helsingin alueella on useita vapaan sivistystyön toimijoita, jotka toteuttavat lukutaitokoulutusta joko suomen tai ruotsin kielellä. Lisäksi lukutaitokoulutuksen järjestäminen edellyttää yhteistyötä Helsingin kaupungin Stadin osaamiskeskuksen, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimen, TE-toimiston ja Testipisteen

kanssa. Helsingissä toimii useita kansalaisjärjestöjä, joiden kanssa työväenopisto tekee yhteistyötä erilaisten osakokonaisuuksien luomisessa kursseihin sekä kohderyhmän tavoittamisessa.

2 Vapaan sivistystyön oppilaitokset lukulaitokoulutuksen järjestäjinä

Vapaan sivistystyön oppilaitosmuodot ja säädösperusta

Vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnasta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja vapaasta sivistystyöstä annetussa asetuksessa (805/1998). Lain mukaan vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuvat omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Vapaan sivistystyön koulutukselle on ominaista, että koulutuksen tavoitteista ja sisällöistä päättävät oppilaitosten ja organisaatioiden taustayhteisöt pääsääntöisesti itse ylläpitämislupansa rajoissa. Koulutusta ei säädellä opetussuunnitelmien tai tutkinnon perusteiden. Olennainen piirre on myös koulutukseen osallistumisen omaehtoisuus. Vapaan sivistystyön lain mukainen koulutus on tutkintoon johtamatonta koulutusta.

Vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoista säädetään vapaasta sivistystyöstä annetun lain 2 §:ssä. Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset, liikunnan koulutuskeskukset ja kesäyliopistot.

Kansanopiston, kansalaisopiston ja kesäyliopiston ylläpitäjälle myönnetään yleensä valtionosuutta 57 prosenttia sekä opintokeskuksen ja liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjälle 65 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä. Vapaan sivistystyön lain (632/1998) 9 §:n 1 momenttia on 1.1.2018 alkaen muutettu siten, että valtionosuutta kuitenkin myönnetään kansanopiston, opintokeskuksen, kansalaisopiston tai kesäyliopiston ylläpitäjälle sata prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä opetus- ja kulttuuriministeriön 10 §:n nojalla vahvistamalle määrälle sellaista oppilaitoksen ylläpitäjän järjestämää koulutusta, joka on hyväksytty kotoutumisen edistämiseksi annetun lain (1386/2010) 11 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan kotoutumissuunnitelmaan. Vapaan sivistystyön lain muutetun 24 §:n mukaan opiskelusta ei peritä maksua yllä mainitussa sataprosenttisesti valtionosuudella rahoitetusta koulutuksesta.

Kansalaisopistot lukutaitokoulutuksen järjestäjänä

Kansalaisopistojen opetustarjonta kattaa koko maan ja kaikenikäisen väestön. Osa kansalaisopistoista on kuntien ja kaupunkien ylläpitämiä, osa puolestaan yksityisesti ylläpidettyjä. Oppilaitos voi käyttää kansalaisopiston lisäksi nimenä myös työväenopistoa tai aikuisopistoa.

Kansalaisopistoilla on vahva ja kasvava rooli monipuolisena ja joustavana maahanmuuttajakoulutuksen järjestäjänä. Lukutaitokoulutusta voidaan myös integroida kansalaisopiston muuhun opetustarjontaan (esim. taito- ja taideaineiden opetukseen). Opetusta järjestetään ympäri vuoden aamu-, päivä- ja iltaopetuksena, koko- ja osa-aikaisesti sekä intensiivikursseina viikonloppuisin. Maahanmuuttajille suunnattuun koulutukseen osallistui opistoissa vuonna 2016 (arviolta) 20 530 henkilöä ja opetustunteja pidettiin (arviolta) 65 856. Luku kasvoi 7,5 prosenttia vuoteen 2015 verrattuna.

Monilukutaidon (ks. luku 3.2) opetus räätälöidään eri kohderyhmille, joita ovat muun muassa kotivanhemmat, ikääntyvät, vajaakuntoiset, aistivammaiset sekä erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat. Monilukutaidon kursseja järjestetään myös työssä käyville. Kansalaisopistojen peruskurssitarjonnassa on paljon monilukutaitoa tukevia valinnaisia opintomahdollisuuksia.

Opetusjaksojen kestot, kokonaistuntimäärät, viikkotuntimäärät ja opintojen ohjaus rakennetaan opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Opistot järjestävät koulutusta tiiviissä yhteistyössä kunnallisten ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa mahdollisimman joustavien ja räätälöityjen koulutusmahdollisuuksien

Vapaan sivistystyön oppilaitokset lukutaitokoulutuksen järjestäjinä Helsingin kaupungissa

Helsingin kaupungin vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat Helsingin työväenopisto ja Helsingfors arbis. Helsingin työväenopisto ja Helsingfors arbis järjestävät Helsingin kaupungissa vapaan sivistystyön lain mukaista aikuisten maahanmuuttajien lukutaitokoulutusta, Helsingin työväenopisto suomen kielellä ja Helsingfors arbis ruotsin kielellä. Lisäksi Helsingin alueella toimii yksityisiä kansalaisopistoja sekä kansanopistoja ja opintokeskuksia, jotka järjestävät vapaan sivistystyön lukutaitokoulutusta.

Vuonna 2018 lukutaitokoulutusta järjestävät Helsingin kaupungin vapaan sivistystyön oppilaitosten lisäksi Helsingin aikuisopisto, Etelä-Helsingin kansalaisopisto, Kalliolan kansalaisopisto, Helsingin evankelinen opisto, Laajasalon opisto, KSL-opintokeskus, TSL-opintokeskus ja ViSiO opintokeskus. Helsingissä toimivat lukutaitokoulutusta järjestävät oppilaitokset ovat järjestäytyneet yhteistyöverkostoksi.

Stadin osaamiskeskus hoitaa Helsingin alueella keskitetysti palveluohjauksen lukutaitokoulutuksiin. Osaamiskeskus ohjaa asiakkaat sekä vapaan sivistystyön lukutaitokoulutusta järjestäviin oppilaitoksiin että niihin oppilaitoksiin, jotka järjestävät lukutaitokoulutusta osana aikuisten perusopetusta. Keskitetty palveluohjaus mahdollistaa asiakastarpeen joustavan huomioimisen.

3 Koulutuksen järjestämisen lähtökohdat

Lukutaitokoulutus on tarkoitettu kotoutumisen tueksi sellaisille maahanmuuttajille, joilla ei ole omassa kotimaassaan tai muualla ollut mahdollisuutta saada riittävästi koulutusta ja yleissivistystä, jotta he voisivat selviytyä suomalaisen yhteiskunnan asettamista haasteista opiskelulle, työssäkäynnille sekä käytännön arjen toiminnoille. Aikuisten lukutaitokoulutuksessa opiskelijan kuunteleminen ja hänen aikuisuutensa huomioiminen ja arvostaminen ovat koulutuksen onnistumisen perusedellytyksiä.

3.1 Lukutaidon määrittelyä

Lukutaitokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden ryhmä on heterogeeninen. Koulutukseen tuleva opiskelija on saattanut elää suullisen perinteen varaan rakentuvassa kulttuurissa, jossa hänen äidinkielellään ei ole ollut lainkaan kirjoitettua muotoa. Hänellä voi olla oman kulttuurinsa osaamisperinnettä, jonka näkyväksi saaminen koulutuksen aikana on tärkeää aikuisen opiskelijan identiteetille ja itsetunnolle. Lukutaitokoulutuksessa lähdetään tällöin puhutun kielen avulla tutustuen vähitellen suomen kielen luettuun ja kirjoitettuun muotoon aikuiselle tuttujen asioiden kautta.

Oppija, jolla on **alkava lukutaito**, on yleensä tullut maasta, jonka kulttuurissa kirjoitetulla kielellä on sijansa. Hänellä ei kuitenkaan ole ollut erilaisista syistä mahdollisuutta opiskeluun kotimaassaan tai muualla lukutaidon saavuttamiseksi. Osalla opiskelijoista on **kehittyvä lukutaito**, koska heillä on ollut mahdollisuus käydä koulua lähtömaassaan tai muualla jonkin verran tai hankkia luku- ja kirjoitustaitoa muulla tavoin. Koulunkäyntiä ovat kuitenkin voineet rajoittaa esimerkiksi kotiseudun levottomuudet. Näin sekä luku- että kirjoitustaito kaipaavat vielä harjaannusta. Oppijalla voi myös olla tarvetta **latinalaisen kirjaimiston** harjoittelulle. Hän voi osata lukea ei-aakkosellisella kirjoitusjärjestelmällä tai muulla kuin latinalaisella kirjaimistolla ja hänen lukutaitonsa tällä omalla äidinkielellä tai jollain muulla kielellä voi teknisen lukutaidon lisäksi vaatia vielä harjoitusta kohti **toimivaa lukutaitoa**. Oppija, joka on saavuttanut teknisen sekä jossain määrin funktionaalisen luku- ja kirjoitustaidon jollakin kielellä, jossa käytetään latinalaista kirjaimistoa, kykenee yleensä melko helposti siirtämään aiemmin hankitun luku- ja kirjoitustaitonsa suoraan toiseen, latinalaisella kirjaimistolla kirjoitettavaan kieleen. Tällaisella opiskelijalla ei ole tarvetta osallistua lukutaitokoulutukseen, vaan hänet voidaan ohjata muihin soveltuviin koulutuksiin.

Lukutaitokoulutuksen alussa opiskelijalle tehdään lähtötason arviointi, jonka tavoitteena on selvittää oppijan koulutustausta sekä suomen kielen, matemaattisten taitojen ja viestintätaitojen osaamista. Koulutuksessa huomioidaan opiskelijoiden vähäisen koulunkäynnin mahdolliset vaikutukset opiskelutaitoihin ja

oppimiseen. Lisäksi koulutuksessa huomioidaan ne haasteet, joita seuraa, kun mahdollisesti siirrytään suullisen tiedon kulttuurista kirjalliseen tiedon jakamiseen.

Lähtötason arvioinnin yhteydessä pyritään selvittämään myös opiskelijan aikaisempaa osaamista (äidinkielen tai jonkin muun kielen lukutaito) ja mahdollisesti työn kautta hankittua taitoa. Lähtötason arvioinnin perusteella jokaiselle koulutukseen osallistuvalla laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota päivitetään tarpeen mukaan koulutuksen aikana. Seuraavassa taulukossa on kuvattu luku- ja kirjoitustaidon kehittymisen vaiheita.

Lukutaidon vaihe	Vaiheelle ominaista
Suullinen taito kielessä, jolla ei ole kirjoitettua muotoa	Oppija on lähtöisin suullisen perinteen varaan rakentuvasta kulttuurista, eikä hänen äidinkielellään ole kirjoitettua muotoa tai se on kehitetty vasta äskettäin. Tällöin kirjallisten taitojen oppimisen lähtökohdat ovat erilaiset kuin muilla oppijoilla.
Alkava lukutaito	Oppija aloittaa kirjallisten taitojen opiskelun aikuisiällä mutta on lähtöisin kulttuurista, jossa kirjoitetulla kielellä on enemmän tai vähemmän vakiintunut asema. Ideaalitalanteessa luku- ja kirjoitustaito opitaan sellaisella kielellä, jonka suullinen taito on jo vahva.
Kehittyvä lukutaito	Oppijalla on teknistä luku- ja kirjoitustaitoa jollakin kirjoitusjärjestelmällä, mutta etenkin lukutaidon sujuvuus, tarkkuus, nopeus ja luetun ymmärtäminen sekä kirjoitustaidon sujuvuus ja tarkkuus kaipaavat vielä harjoitusta.
Lukutaito ei-aakkosellisella kirjoitusjärjestelmällä	Oppijalla on tekninen ja ainakin joltain osin myös funktionaalinen luku- ja kirjoitustaito sellaisella kielellä, jossa käytetään muuta kuin aakkosellista kirjoitusjärjestelmää (esim. mandariinikiina). Taito voi olla saavutettu jollakin muulla kuin oppijan äidinkielellä, esim. koulukielellä, maan valtakielellä tai muulla opitulla kielellä.
Lukutaito ei-latinalaisella kirjaimistolla	Oppijalla on tekninen ja ainakin joltain osin myös funktionaalinen luku- ja kirjoitustaito ei-latinalaisella kirjaimistolla (esim. arabia, venäjä, thai, kreikka, korea). Taito voi olla saavutettu jollakin muulla kuin oppijan äidinkielellä, esim. koulukielellä, maan valtakielellä tai muulla opitulla kielellä.
Lukutaito latinalaisella kirjaimistolla	Oppijalla on tekninen ja ainakin joltain osin myös funktionaalinen luku- ja kirjoitustaito latinalaisella kirjaimistolla (esim. suomi, englanti, ranska). Taito voi olla saavutettu jollakin muulla kuin oppijan äidinkielellä, esim. koulukielellä (esim. ranska tai hollanti monissa Afrikan maissa), maan valtakielellä tai muulla opitulla kielellä. Aiemmin hankittu luku- ja kirjoitustaito on suoraan siirrettävissä toiseen, latinalaisella kirjaimistolla kirjoitettavaan kieleen.

3.2 Monilukutaito koulutuksen lähtökohtana

Nykyajan jatkuvasti muuttuvassa ja kehittyvässä tietoyhteiskunnassa luku- ja kirjoitustaito määritellään usein monilukutaidon (*multiliteracies*) käsitteen kautta. Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat opiskelijoita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laajalaiseen käsitykseen tekstistä, joilla tarkoitetaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien ja niiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Opiskelijat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita ympärillään olevaa maailmaa ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Näin ollen monilukutaidon saavuttaminen edellyttää monenlaisten opiskelutaitojen ja oppimisympäristöjen hyödyntämistä. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon kuuluu monia lukutaitoja, esimerkiksi kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja matemaattista lukutaitoa, joita kehitetään opetuksessa. Monilukutaitoa harjoitellaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Aikuisten lukutaitokoulutuksessa monilukutaidon huomioon ottaminen tarkoittaa opetuksen tavoitteiden näkökulmasta erilaisten lukutaitojen harjaannuttamista, toiminnallisten menetelmien ja eri aistien käyttöä sekä monipuolisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä. Oppimisessa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi kuvia, liikkuvaa kuvaa, musiikkia, pelejä ja draamaa sekä yhdistää opiskelua erilaisten kädentaitojen ja muiden arjen taitojen kehittämiseen.

3.3 Lukutaitokoulutuksen kohderyhmät

Lukutaitokoulutukseen osallistuneiden maahanmuuttajien eteneminen koulutuspoluilla ja työelämässä on saattanut olla haasteellista. Tästä syystä koulutuksen rakentaminen opiskelijoiden vahvuuksille on tärkeää. Koska koulutuksen kohderyhmät ovat koulutustaustaltaan ja työkokemukseltaan moninaisia, tulee koulutuksen toteutuksessa huomioida opiskelijoiden vaihtelevat tarpeet ja mielenkiinnon kohteet sekä mahdollisuudet edetä opinnoissaan.

Lukutaitokoulutuksen kohderyhmänä ovat erityisesti henkilöt, jotka tarvitsevat joustavia ja/tai osa-aikaisia opiskelumahdollisuuksia, sekä henkilöt, joiden arvioidaan hyötyvän erityisesti aktiiviseen toimintaan kytketystä opiskelusta. Mahdollisia kohderyhmiä voivat olla esimerkiksi henkilöt, jotka tarvitsevat luku- ja kirjoitustaidon koulutusta sekä suomen ja viestintätaitojen opetusta, jossa huomioidaan opiskelijoiden puutteellisen koulunkäynnin vaikutus oppimiseen ja kotoutumiseen.

Aikaisemmin katveeseen ovat jääneet kotona pieniä lapsia hoitavat vanhemmat/hoitajat, joille ei ole ollut tarjolla riittävästi joustavia opiskelumahdollisuuksia. Myös vanhemmalla iällä tulleiden maahanmuuttajien, joilla ei ole aikaisempaa opiskelukokemusta, on ollut vaikea saavuttaa oppimistavoitteita perinteisissä luku- ja kirjoitustaidon koulutuksissa. Samoin opiskelu on ollut haasteellista nuorille ja aikuisille, joilla on vähäinen koulutustausta ja mahdollisesti erilaisia oppimisen ongelmia. Koulutus soveltuu myös työssäkäyville lukutaito-opetusta tarvitseville henkilöille, joiden on vaikeaa irrottautua kokopäiväiseen opiskeluun.

On tärkeää, että oppija voi suorittaa luku- ja kirjoitustaidon opintoja ja suomen kielen opintoja joustavasti omaan tahtiin tai sivutoimisesti ja yhdistää niitä muihin toiminnallisiin kotoutumista tukeviin opintoihin. Erityisenä kehittämiskohteena ovat joustavat toteuttamismallit, jotka soveltuvat erilaisissa elämäntilanteissa oleville maahanmuuttajille. Tämän opetussuunnitelmasuosituksen mukainen koulutus soveltuu erityisesti niille oppijoille, jotka tarvitsevat lukutaitoa arjen asioiden hoidossa ja joille opiskelun kytkeminen käytännön toimintaan ja joustaviin opiskelumalleihin tukee oppimista ja soveltuu parhaiten.

Helsingin työväenopiston lukutaito-opetuksen kohderyhmään kuuluvat pääosin he, jotka eivät suuntaudu suoraan aikuisten perusopetukseen ja sitä kautta jatko-opintoihin ja työelämään. Työväenopiston lukutaitokurssit on ensi sijassa tarkoitettu niille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi ja jotka eivät osaa lukea ja kirjoittaa millään kielellä tai tarvitsevat vielä vahvistusta lukutaidossa sekä teknisen että funktionaalisen lukutaidon osalta vähäisen koulunkäyntitaustan vuoksi.

Kurssisisällöt suunnitellaan kunkin ryhmän tarpeista käsin käytännöllistä kielitaitoa ja toiminnallisia opetusmenetelmiä painottaen. Osa-aikaisten opintojen lisäksi järjestetään myös kokoaikaista opiskelua, joka voidaan usein sisällyttää opiskelijan kotoutumissuunnitelman opintoihin. Osa-aikaiset opinnotkin voidaan sisällyttää kotoutumissuunnitelmaan niitä erityisesti tarvitseville. Osa-aikainen opiskelu mahdollistaa opiskelun joustavan yhdistämisen erilaisiin elämäntilanteisiin kuten esim. työssäkäyntiin, lastenhoitoon tai kuntoutukseen.

Lukutaitoryhmät ovat usein monella tapaa hyvin heterogeenisiä niin lukutaidon kuin suullisen suomen kielen taidon ja opiskelutaitojen osalta. Oppiminen rakennetaan opiskelijoiden omien taitojen ja tarpeiden

perustalle, tästä muodostuu oppimispolku. Polkuja on hyvin monenlaisia. Maahanmuuttajaopiskelijoiden suuren määrän ja useiden lukutaitokoulutusta tarjoavien koulutuksenjärjestäjien ansiosta Helsingin alueella on mahdollista muodostaa tasoryhmiä ja eri tahtiin eteneviä, erityyppisiä kurssikokonaisuuksia. Hitaasti eteneviä voidaan ohjata hidastahtisille kursseille tai kertaamaan kurssien välillä. Nopeimmat oppijat voivat edetä omaa tahtiaan ja tarvittaessa siirtyä edistyneempään ryhmään tai seuraavalle tasolle nopeammin.

3.4 Muita lukutaidon hankkimisen oppimispolkuja

Vapaan sivistystyön uuden maahanmuuttajakoulutuksen rinnalla luku- ja kirjoitustaidon opetusta järjestetään myös esimerkiksi aikuisten perusopetuksessa. Oppivelvollisuuden ylittäneet nuoret ja aikuiset, joilta puuttuvat suomalaisen perusopetuksen oppimäärää vastaavat opinnot, ohjataan pääsääntöisesti aikuisten perusopetukseen. Uudistettu aikuisten perusopetus sisältää lukutaitovaiheen. Tämä polku on ensisijainen vaihtoehto erityisesti henkilöille, joille perusopetuksen suorittaminen ja jatko-opintokelpoisuus ovat koulutus- ja työuran kannalta tärkeitä.

ELY-keskusten hankkimassa, työvoimakoulutuksena järjestettävässä kotoutumiskoulutuksessa on jatkossakin mahdollista vahvistaa latinalaisten kirjaimiston osaamista. Edellytyksenä on, että henkilöllä on sellaiset opiskeluvalmiudet ja osaaminen, että lyhyehkö koulutusmoduuli latinalaisen kirjaimiston hallitsemiseksi riittää ja että kotoutumiskoulutus on muutoin hänelle tarkoituksenmukaisin koulutusmuoto.

Helsingin kaupunki järjestää lukutaitokoulutusta aikuisten perusopetuksena Helsingin aikuislukiossa. Helsingin alueella lukutaitokoulutusta aikuisten perusopetuksena järjestävät lisäksi mm. Eiran aikuislukio, Helsingin aikuisopisto sekä Suomen diakoniaopisto. Lisäksi Helsingissä järjestävät lukutaitokoulutusta Stadin osaamiskeskus sekä Stadin ammattiopisto KOTIVA-toiminnan puitteissa. Osa-aikaista opetusta järjestävä KOTIVA-toiminta on suunnattu erityisesti kotivanhempien tarpeisiin. Hankkeessa tehdään tiivistä yhteistyötä mm. kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa, jotta lastenhoito saadaan mahdollistettua.

3.5 Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Lukutaitokoulutuksen rinnalla kokonaisvaltainen kotoutumisen tukeminen on tärkeä osa opetusta. Moniammatillinen yhteistyö ja verkostoituminen ovat välttämättömiä opiskelijan kokonaisvaltaisen tuen turvaamiseksi. Kotoutumiskoulutuksen järjestäjä tekee yhteistyötä työ- ja elinkeinohallinnon, eri viranomaisten (mm. sosiaali- ja terveystieteiden) ja muiden tahojen kanssa opiskelijan tarpeiden ja taustan

mukaan. Yhteistyön tavoitteena on tukea ja ohjata opiskelijaa hänen opinnoissaan ja pyrkiä vahvistamaan hänen myönteistä ja samalla realistista identiteettiään oppijana.

Yhteistyö työ- ja elinkeinohallinnon ja kunnan maahanmuuttajatyötä tekevien henkilöiden kanssa jo ennen opiskelijan koulutukseen hakeutumisen vaihetta on tärkeää. Koulutuksen järjestäjä tiedottaa tarjolla olevista maahanmuuttajakoulutuksistaan ja niiden kohderyhmistä. Näin opiskelijan ohjaaminen hänelle parhaiten soveltuvaan koulutukseen varmistuu siinä vaiheessa, kun kotoutumissuunnitelma ja sen yhteydessä tehtävä alkukartoitus tehdään TE-toimistossa tai kunnassa yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Koulutuksen järjestäjä tarvitsee taustatietoa opiskelijasta.

Koulutukseen hakeutumisen tulee olla mahdollisimman helppoa esimerkiksi siten, että hakeutuminen tapahtuu koulutuksen järjestäjän erillisessä neuvontapisteessä asioimalla tai niin, että ohjaava taho täyttää hakemuksen verkossa asiakkaan puolesta. Kohderyhmään kuuluvat henkilöt eivät pysty todennäköisesti itse seuraamaan koulutustarjontaa tai tekemään hakemuksia. Hakemuksen tulisi olla voimassa siihen saakka, kun opiskelupaikka järjestyy. Koulutuksista tiedottamisessa ja koulutuksen aikaisessa tiedonvaihdossa tulee mahdollisuuksien mukaan käyttää Koulutusportti-järjestelmää silloin, kun kyse on TE-toimistossa asiakkaana olevista henkilöistä. TE-toimiston asiakkaiden osalta koulutuksen järjestäjä tarkistaa kotoutumissuunnitelman voimassaolon Koulutusportti-järjestelmästä. Mikäli kotoutumissuunnitelma on tehty kunnan toimesta, koulutuksen järjestäjä tarkistaa kotoutumissuunnitelman voimassaolon kunnasta tai TE-toimistosta. Oppilaitoksen on arkistoitava viiden vuoden ajan asiakirjat, joista voidaan todeta, että opinnot on hyväksytty osaksi kotoutumissuunnitelmaa.

Osa vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opiskelijoista on TE-toimiston kotoutuja-asiakkaita, jolloin heillä voi olla mahdollisuus saada opintojensa ajalta työttömyysetuutta. Kotoutumislaisissa ja työttömyysturvalaisissa säädetään niistä edellytyksistä, joiden mukaan omaehtoisesti opiskelevalla, TE-toimiston kotoutuja-asiakkaalla on oikeus työttömyysetuuteen. Maahanmuuttajalla tulee muun muassa olla TE-toimiston toteama koulutustarve ja omaehtoisen opiskelun tulee tukea maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä. Opiskelusta tulee olla sovittu TE-toimistossa laaditussa kotoutumissuunnitelmassa ennen opintojen aloittamista. Työttömyysturva-oikeuden jatkuminen edellyttää, että maahanmuuttaja etenee opinnoissaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla. TE-toimiston kanssa tulee sopia etukäteen, mikäli henkilö halutaan ohjata muihin opintoihin kesken koulutuksen. Lisäksi uusiin opintoihin siirtymisellä voi olla vaikutusta mm. lasten päivähoidon järjestelyihin.

Monipuolinen yhteistyö on opiskelijan ohjauksen näkökulmasta tärkeää myös koko opintojen ajan sekä opintojen päättymisvaiheessa. Maahanmuuttajaopiskelijalla voi olla erilaisia oppimisen ongelmia tai

vaikeiden kokemusten aiheuttamia traumoja, jolloin yhteistyö erityisopettajien sekä terveydenhuollon erilaisten palveluiden tarjoajien kanssa on tarpeen. Myös taloudenhoito vieraassa ja uudenlaisessa kulttuurissa on haasteellista, jolloin yhteistyö niin kunnan sosiaalitoimen kuin Kelan kanssa on välttämätöntä.

Kun tavoitteena on maahanmuuttajan kokonaisvaltaisen kotoutumisen tukeminen, pyritään opiskelijaa ohjaamaan ja kannustamaan aktiiviseen toimintaan omalla opiskelupaikkakunnallaan. Yhteistyö vapaaehtoissektorin ja erilaisten yhdistysten kanssa tarjoaa maahanmuuttajille mahdollisuuksia löytää ystäviä ja mielekästä tekemistä. Ohjaamalla ja rohkaisemalla opiskelijaa toimimaan vapaaehtoissektorin piirissä tarjotaan hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin ja itseluottamuksen vahvistumiseen.

Työelämäyhteistyöllä maahanmuuttajia tutustutetaan suomalaiseen työ- ja yrityselämään. Työpaikkavierailut ja mahdolliset työharjoittelut tukevat maahanmuuttajan kotoutumista ja auttavat häntä löytämään paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Koska luku- ja kirjoitustaidon opiskelijat kuuluvat eri kieli- ja kulttuuriryhmiin, ryhmien omat verkostot ja tukiryhmät sekä muut tahot voivat olla mukana yhteistyökumppaneina tukemassa opiskelijaa sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista myös omalla äidinkielellä. Koulutuksen toteuttamisessa huomioidaan yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Oppilaitosten välinen yhteistyö on myös erittäin tärkeää. Kun oppilaitoksien edustajat tuntevat toistensa koulutustarjonnat ja mahdollisuudet tarjota erilaisia koulutuksia maahanmuuttajille, opiskelija voidaan ohjata toiseen oppilaitokseen, mikäli se hänen näkökulmastaan on paras vaihtoehto. Oppilaitosyhteistyötä voidaan myös kehittää siten, että opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia tutustua toiseen oppilaitokseen vierailulla tai tutustumisjaksolla tai opiskelija voi suorittaa joitakin kursseja toisessa oppilaitoksessa.

Koulutuksen loppuvaiheessa yhteistyö toisten oppilaitosten, työelämän, TE-hallinnon, sosiaalitoimen ja kolmannen sektorin kanssa korostuu, kun maahanmuuttajaopiskelija yhdessä oppilaitoksen edustajan ja yhteistyökumppanien kanssa tekee jatkosuunnitelmiaan.

Helsingin työväenopiston keskeisiä yhteistyökumppaneita lukutaitokoulutuksen järjestämisessä ovat Stadin osaamiskeskus, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala, Uudenmaan TE-toimisto sekä Testipiste. Kansalaisjärjestöt ovat tärkeä kumppani kohderyhmän tavoittamisessa. Lisäksi järjestöjen asiantuntemusta hyödynnetään kurssien toteutuksissa. Helsingin työväenopisto toimii myös tiiviissä yhteistyössä muiden lukutaitokoulutuksen järjestäjien verkostossa, jossa jaetaan tietoa kunkin tarjonnasta ja kurssien

aikatauluista. Yhteistyöllä muiden järjestäjien kanssa pyritään mahdollistamaan asiakkaille jatkuva hakeutuminen koulutukseen ja toteuttamaan monipuolista koulutustarjontaa.

Keskeinen yhteistyökumppani asiakasohjauksessa on Stadin osaamiskeskus. Lukutaitokoulutusten palveluohjaus on Helsingissä järjestetty keskitetysti Stadin osaamiskeskuksen toimesta (Kuva 1). Osaamiskeskus kerää palveluntarjoajilta tiedot sekä osa-aikaisista että kokoaikaisista kurseista. Palveluntarjoajaverkostossa on mukana Helsingin kaupungin vapaan sivistystyön oppilaitosten lisäksi lukutaitokoulutusta tarjoavia yksityisiä kansalaisopistoja, kansanopistoja ja opintokeskuksia sekä aikuisten perusopetusta tarjoavia oppilaitoksia.

Kuva 1. Stadin osaamiskeskuksen palveluohjaus

Stadin osaamiskeskus ohjaa Helsingin alueella sekä TE-toimistosta että kunnan sosiaalitoimen kautta tulevat lukutaito-opiskelijat sopiville kurseille, joko aikuisten perusopetukseen (Aipe) tai vapaaseen sivistystyöhön (Vst). Kunnan puolelta ohjautuvat kartoitetaan Stadin osaamiskeskuksessa. Kokoaikaisten kurssien kohdalla tiedon välitykseen käytetään TE-toimistojen hallinnoimaa Koulutusporttia. TE-toimistosta ohjautuville opiskelijoille on tehty lähtötason testaus Testipisteessä jo ennen palveluohjaukseen tuloa TE-toimiston pyynnöstä. TE-toimisto kirjaa Testipisteen tulokset asiakkaan kohdalle Koulutusporttiin, jonka avulla tieto opiskelijasta siirtyy TE-toimiston, ohjaavan tahon sekä koulutuksen tarjoajan välillä. Oppilaitos hyväksyy osaamiskeskuksen tarjoaman opiskelijan kurssilleen ja välittää tiedot Koulutusportin kautta TE-toimistoon. Kun opiskelija on hyväksytty kurssille ja hän on aloittanut sen, hänestä tulee ko. oppilaitoksen opiskelija ja ohjaustyö jatkuu seuraavaksi oppilaitoksessa.

Uudenmaan TE-toimiston kautta tulee suurin asiakasvirta lukutaitokoulutuksiin ja yhteistyö on täten tiivistä. TE-toimiston linjaukset vaikuttavat kohderyhmän opiskelumahdollisuuksiin ja näin myös kurssisuunnitteluun. Uudenmaan alueella kokoaikaiseksi opiskeluksi katsotaan TE-toimiston linjauksen mukaan kotoaikaisten

opiskelijoiden kohdalla kurssi, jolla on yli 20 tuntia opiskelua viikossa (sis. vähintään 14 tuntia opetusta + monimuoto-opiskelua). Ylikotoaikainen opiskelija voi osallistua sivutoimiseen opiskeluun säilyttäen työttömyysturvansa, mikäli kurssin viikkotuntimäärä jää alle 25 opiskelutunnin. Mikäli opiskelija ei edisty, keskeyttää tai jää pois kurssilta, työväenopisto ilmoittaa tästä TE-toimistolle. Myös mahdollisista muutoksista opiskelijan opinnoissa, siirtymistä muiden oppilaitosten kursseille sekä jatkopolutuksesta tiedotetaan TE-toimiston vastuuvirkailijaa.

3.6 Koulutuksen laajuus ja kesto

Henkilökohtaistamisella ja joustavilla koulutuspoluilla tuetaan opiskelijoiden erilaisia koulutustarpeita ja opiskeluun osallistumisen mahdollisuuksia. *Koulutus jakaantuu tasolta toiselle eteneviin kursseihin, joista opiskelija voi tarpeensa ja opiskelumahdollisuuksiensa mukaan valita koko koulutuksen tai sen osia. Suunnitelma kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan, jota päivitetään tarpeen mukaan, ja esimerkiksi nopeasti edistyneet opiskelijat voidaan ohjata heille tarkoituksenmukaisiin opintoihin tai työelämään myös kesken koulutuksen.*

Helsingin työväenopiston koulutus sopii erilaisissa elämäntilanteissa oleville maahanmuuttajille – tarjonnassa on niin intensiivisiä/kokoaikaisia kuin osa-aikaisiakin kursseja. Intensiivikursseilla on vähintään 14 lähiopetustuntia sekä kuusi tuntia itsenäistä työskentelyä viikossa. Kokonaislaajuus on noin 80–90 tuntia/kurssi ja kesto noin kuusi viikkoa. Osa-aikaisilla kursseilla opetusta on n. 2-10 tuntia viikossa ja kesto n. 10–14 viikkoa.

Koulutuksien kestoa ja laajuutta suunniteltaessa huomioidaan eri ryhmien ja asiakkaiden tarpeet ja tarvittaessa koulutus räätälöidään erityistarpeet huomioon ottaen. Kursseja järjestetään ympäri Helsinkiä aamu- ja päiväaikaan, helposti saavutettavien julkisten yhteyksien päässä. Lukutaitokoulutuksessa noudatetaan pääosin Helsingin työväenopiston normaaleja työkausia. Syysloma ja talviloma järjestetään Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan käytännön mukaan.

4 Lähtötason arviointi lukutaitokoulutuksessa

Koulutuksen alussa opiskelijalle tehdään lähtötason arviointi, jonka perusteella opiskelija ohjataan sopivaan opetusryhmään. Lähtötason arvioinnissa selvitetään opiskelijan suullista suomen kielen taitoa, luku- ja kirjoitustaitoa latinalaisella kirjaimistolla sekä matemaattisia taitoja. Mikäli opiskelijalle on tehty alkukartoitus joko työvoimahallinnon tai kunnan toimesta, tulee siitä saatua tietoa hyödyntää lähtötason arvioinnin pohjana.

Lukutaitoa arvioitaessa testataan opiskelijan teknisen lukutaidon tarkkuutta, nopeutta ja ymmärrettävyyttä. Mahdollisuuksien mukaan tehdään havaintoja myös luetun ymmärtämisestä sekä lukemisen käyttöaidosta. Kirjoitustaitoa testataan sanelun ja tekstin jäljentämisen avulla niin, että myös opiskelijan hienomotoriset taidot tulevat esiin. Jotta opiskelijan luku- ja kirjoitustaidosta saadaan riittävän monipuolinen käsitys, selvitetään haastattelun avulla hänen lukutottumuksiaan ja sitä, millaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa hän on tottunut arjessaan toimimaan. Myös opiskelijan luku- ja kirjoitustaidosta hänen äidinkielellään pyritään saamaan tietoa.

Lähtötason arvioinnissa selvitetään lisäksi mahdollisuuksien mukaan opiskelijan opiskeluvaihtoehtoja ja -taitoja, oppimishalukkuutta, motivaatiota sekä muistamis- ja omaksumiskykyä, koulutustaustaa kotimaassa/mualla ja Suomessa, työhistoriaa sekä muuta osaamista. Lähtötason arvioinnissa käytetään tarvittaessa tulkkausta.

Opiskelijoiden osaamisprofiilit voivat vaihdella. Suullinen kielitaito, lukutaito ja kirjoitustaidot ovat saattaneet kehittyä eri opiskelijoilla eri tahtiin. Lähtötason arviointia tehtäessä tulee opiskelijan taitoja tarkastella laajasti ja suhteuttaa niitä aiempaan koulutustaustaan, maassaoloaikaan ja muihin tekijöihin.

Arvioinnin avulla kerätään tietoa paitsi sopivan opetusryhmän löytämiseksi myös opiskelijan yksilöllisen ohjaamisen tarpeiden tunnistamiseksi ja tuen suunnitteluksi. Samalla kerrotaan tulevasta koulutuksesta tai koulutusvaihtoehdoista, opintojen etenemisestä sekä oletettavasta opiskeluajasta.

Helsingin työväenopiston lukutaitokoulutukseen ohjautuville opiskelijoille tehdään lähtötason testaus Testipisteessä jo ennen Stadin osaamiskeskuksen palveluohjaukseen tuloa. Kunnan puolelta ohjautuvat kartoitetaan Stadin osaamiskeskuksessa ennen koulutukseen ohjaamista. Testipisteessä suomen kielen opettajat arvioivat, mikä on asiakkaalle sopiva suomen kielen kurssi. Lähtötasotestiin kuuluu haastattelu, sanelu ja ääneen lukemisen testi, rakenteellisten hahmottamisen testi sekä matematiikan testi. TE-toimisto

kirjaa Testipisteen tulokset asiakkaan kohdalle Koulutusporttiin, jonka avulla tieto siirtyy opiskelijasta TE-toimiston, ohjaavan tahon sekä koulutuksen tarjoajan välillä.

5 Koulutuksen toteuttaminen

5.1 Oppimiskäsitys

Vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuositus perustuu sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen ja sivistyspedagogiikkaan. Oppiminen nähdään sosiokulttuurisena ilmiönä, jota ei voida erottaa sosiaalisesta, historiallisesta ja kulttuurisesta kontekstistaan. Aikuiselle lukutaitokoulutukseen osallistuvalla henkilöllä on tärkeää, että hän voi liittää opiskeltavat asiat aikaisempaan osaamiseensa sekä arjen käytännön tilanteisiin ja tarpeisiin. Opettajan tulee ottaa huomioon opiskelijoiden yksilölliset erot. Hänen tulisi tunnistaa opiskelijoiden oppimisstrategiat sekä osata liittää opiskeltavat asiat opiskelijoiden aikaisempiin tietoihin ja arjen tilanteisiin.

Oppimista tukeva, hyväksyvä sosiaalinen ympäristö, jossa aikuiset oppijat ja opettajat kohtaavat toisensa, luo turvallisen oppimistilanteen. Opetuksessa tarjotaan riittävästi haasteita, mutta pyritään välttämään turhauttavia epäonnistumisia. Opettaja on tukija ja opastaja, joka näkee opiskelijoiden elämäkokemuksen ja hiljaisen tiedon voimavarana. Opettaja tunnistaa opiskelijan vahvuudet ja tukee sen tietoisuuden kehittymistä, joka opiskelijalla on omasta osaamisestaan ja itsestään oppijana. Oppimisympäristössä luodaan edellytyksiä yhdessä ja toinen toisilta oppimiseen.

Lukutaitokoulutuksessa opiskeleva opiskelee suomen kieltä sekä luku- ja kirjoitustaitoa kotoutuakseen uuteen maahan, selviytyäkseen mahdollisimman hyvin uudessa kulttuurissa ja työllistyäkseen Suomessa. Kielen opiskelua sekä luku- ja kirjoitustaidon opiskelua ei eroteta muusta opetuksesta erillisiksi kokonaisuuksiksi, vaan kaikessa opetuksessa pyritään eheyttävään opetukseen. Näin kaikessa opiskelussa painotetaan kielitietoista opetusta (ks. luku 5.3) ja vastaavasti suomen opetuksessa huomioidaan aikuisten opiskelijoiden kielelliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Kielen opiskelussa keskitytään aihealueisiin, jotka liittyvät aikuisen henkilön arjen elämään ja ovat näin opiskelijalle tärkeitä arjen kansalaisuuden saavuttamiseksi.

Lukutaitokoulutukseen tulevien maahanmuuttajien koulutuksen järjestämisessä on huomioitava, että opiskelijoiden taustat niin kulttuurisesti kuin aikaisempien opintojen osalta voivat olla hyvin erilaiset. Osalla on jo jossain määrin koulutusta, osalle koulumainen opiskelu voi olla täysin vierasta. Lisäksi opiskelijoiden opiskelunvalmiuksiin voivat vaikuttaa heidän aikaisemmat mahdolliset vaikeatkin kokemuksensa ennen Suomeen tuloa sekä erilaiset oppimisen ongelmat. Vastaavasti osa opiskelijoista voi omaksua hyvinkin nopeasti luku- ja kirjoitustaidon perusteet.

Lukutaitokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden erilaisten lähtökohtien, tarpeiden ja resurssien vuoksi opetuksen eriyttämisen merkitys opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa korostuu. Eriyttämällä opetusta ja tehtävien asettelua voidaan kullekin opiskelijalle tarjota sopivasti haasteita sekä onnistumisen kokemuksia. Opetuksessa huomioidaan opiskelijan omien vahvuuksien hyödyntäminen ja niiden kehittäminen sekä hänen tukemisensa haasteellisemmissä aihepiireissä. Opiskelijoiden tarpeiden mukaan opintojen laajuutta, syvyyttä ja etenemisnopeutta eriytetään.

Lukutaidon opetus noudattaa vapaan sivistystyön ja työväenopiston yleisen opetussuunnitelman ihmis- ja oppimiskäsityksiä. Lisäksi sekä S2-opetuksessa että lukutaito-opetuksessa korostuvat monet funktionaalisen kielikäsitteiden piirteet, jotka usein liitetään juuri toisen kielen oppimiseen. Kieli nähdään ensisijaisesti viestinnän välineenä ja funktionaalinen kielitaito tavoitteena. Tärkeintä on oppia kommunikoidaan suomen kielellä erilaisissa tilanteissa. Kielen oppiminen sidotaan kielenkäyttötilanteisiin, ja oppijan omaa aktiivista roolia oppimisessa korostetaan. Kielen funktionaalisuus korostuu erityisesti maahanmuuttajaopiskelijoiden joukossa, koska he asuvat jo maassa, jossa tarvitsevat jatkuvasti tätä vierasta kieltä. Funktionaalisuutta korostetaan myös kurssisisällöissä, joissa keskitytään opiskelijoiden arkeen liittyviin aiheisiin sekä yhteiskuntaan integroitumisen kannalta tärkeisiin teemoihin, esim. asiointi, ruoka, terveys.

Lukutaitokoulutuksen tavoitteissa korostuu kokonaisvaltainen, teema- ja merkityslähtöinen oppiminen, joka on luonteva oppimisen tapa vähän tai ei ollenkaan koulua käyneille oppijoille. Koulutuksessa opitaan lisäksi uudenlaisia oppimisen tapoja, ja opiskelijoiden kielellinen tietoisuus laajenee.

5.2 Toimintakulttuuri

Oppilaitoksen toimintakulttuuri muodostuu arvoista, tavoista, toimintamalleista ja normeista, jotka ovat kehittyneet oppilaitokseen vuosien kuluessa. Toimintakulttuuri luo käyttäytymismalleja, jotka ohjaavat toimintaa. Suomalaisessa tekstipainotteisessa yhteiskunnassa lukutaidottomuus rajoittaa yksilön keinoja hallita omaa elämää. Tällaisessa kulttuurissa lukutaitoa opiskeleva voi tuntea epävarmuutta oman oppimisensa ja opiskelutaitojensa suhteen. Opettajan tehtävänä on luoda turvallinen opiskeluympäristö, jossa jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus opiskella omien edellytystensä mukaisesti.

Opettajat, muut kouluttajat ja koko oppilaitoksen henkilökunta luovat oppilaitoksen toimintakulttuurin, jonka tulee olla koko henkilökuntaa ja kaikkia opiskelijoita arvostavaa ja yksilölliset ominaisuudet hyväksyvä.

Opiskelijan tulee voida kokea itsensä hyväksytyksi. Lisäksi hänelle tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tuoda esille elämäkokemustaan sekä erilaisia taitojaan ja osaamistaan.

Opiskelija voi kokea itsensä epävarmaksi joutuessaan opiskelemaan aikuisena uusia asioita vieraassa kulttuurissa. Opettajan tehtävänä onkin luoda opiskeluryhmään sellainen ilmapiiri, jossa opiskelijoita ohjataan kuuntelemaan ja tukemaan toisiaan ja jossa heitä arvostetaan tasavertaisesti ja rohkaistaan tuomaan esille omia ajatuksia sekä oivaltamaan ja kokeilemaan uusia asioita. Ryhmässä, jossa on hyväksyvä ja arvostava ilmapiiri, opiskelijan ei tarvitse pelätä virheitä tai uusien asioiden kokeilua, vaan hän oppii luottamaan itseensä ja omiin taitoihinsa. Tällaisessa ryhmässä opiskelija oppii myös saamaan ja antamaan vertaispalautetta, jolloin opettajan rooli tiedonlähteenä ei ole ylikorostunut.

Kirjoitetun kielen perustana on puhuttu kieli. Opiskelu ei näin rajoitu lukemisen ja kirjoittamisen opiskeluun ja oppituntien aikaiseen toimintaan vaan oppimista tapahtuu myös luokkahuoneen ulkopuolella. Oppilaitoksen kulttuuri, joka tukee yhdessä tekemistä, yhteisöllisyyttä, dialogia ja toisen kuuntelemista, antaa opiskelijalle mahdollisuuden suomen kielen ja kulttuurin monipuoliseen oppimiseen. Kielitietoisuus ja opiskelijoiden monilukutaidon kehittäminen ovat toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita, jotka auttavat maahanmuuttajaa arjen asioiden hoitamisessa ja kotoutumisessa yhteiskuntaan.

Helsingin työväenopiston toiminta-ajatus (2009) on tarjota aikuisille itsensä kehittämisen ja elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia – tietoa, taitoa, elämyksiä – sekä edistää yksilön ja yhteisön hyvinvointia vapaan sivistystyön arvojen pohjalta. Työväenopiston toimintaa ohjaavia arvoja ovat asiakaslähtöisyys, yhteistoiminnallisuus, avoimuus ja oppiminen. Työväenopiston toimintakulttuurissa korostuvat opiskelijoiden aikuisuuden kunnioittaminen ja asiakastarpeiden joustava huomioiminen. Opiskelussa korostuvat yhteisöllisyys ja ryhmän käyttö yksilöllisen oppimisen tukena.

5.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosituksen mukaisessa opetuksessa painotetaan erityisesti monipuolisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä. Käytännönläheisyys ja funktionaalisuus ovat kielenopetuksen keskeisiä periaatteita. Lukutaidon perustana on suullinen kielitaito. Lukutaidon opetuksessa tuetaan suullisen kielitaidon kehittymistä monipuolisin harjoittein sekä viemällä opiskelu arkielämän tilanteisiin. Kirjallisia tehtäviä tehdään aluksi yhdessä. Opiskelijoita kannustetaan kuitenkin alusta alkaen myös itsenäiseen kielen opiskeluun ja oppimiseen myös opetuksen ulkopuolella.

Kielitietoisuudella on keskeinen merkitys kaikessa opetuksessa ja oppimisessa. Kielitaidon sekä luku- ja kirjoitustaidon opettaminen erillisenä kokonaisuutena ei ole tarkoituksenmukaista, vaan kielen oppimisen tulee nivoutua muihin sisältöihin. Samalla kun opitaan kieltä, opitaan asioita lähiympäristöstä, arjesta ja yhteiskunnasta. Kielitietoinen työskentely edellyttää kaikkien opettajien ja muiden kouluttajien yhteistyötä. Eri tiedonalojen käsitteet ovat pääosin opiskelijoille vieraita. Näin suomen kielen opiskelu ei rajoitu ainoastaan kielen oppitunneille vaan kaikki opiskelu tapahtuu kielen oppimisen näkökulmasta.

Toiminta aktiivisena kansalaisena tämän päivän tietoyhteiskunnassa edellyttää myös tieto- ja viestintäteknisten taitojen hallintaa. Opetustilat varustetaan riittävällä ajanmukaisella ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisella opetusteknologialla, jonka avulla opiskelijat tutustutetaan sekä erilaisiin opetusohjelmiin että arjen hoitamisessa tarvittaviin ohjelmiin ja palveluihin.

Oppimisympäristöjen ja työtapojen tulee kehittää myös opiskelijan monilukutaitoa. Monilukutaito auttaa ymmärtämään kulttuurista monimuotoisuutta sekä ihmisten erilaisia näkemyksiä ja lähtökohtia. Monilukutaito antaa valmiudet ymmärtää ja arvioida erilaisia tekstejä. Monilukutaito auttaa opiskelijaa ymmärtämään ympäristönsä syy-seuraussuhteita ja tukee hänen itsenäisen ajattelunsa kehittymistä.

Kieltä opitaan vuorovaikutustilanteissa. Suullisia taitoja harjoitellaan opiskelijaryhmässä ja käytännön tilanteissa. Opettajien/kouluttajien lisäksi koko muu henkilökunta tukee opiskelijan suomen kielen kehittymistä osallistumalla autenttisiin vuorovaikutustilanteisiin esimerkiksi toimistoissa ja ruokaloissa tai kansanopistojen internaateissa.

Luokkatilat oppimisympäristöinä tarjoavat kielen opiskelun ohella mahdollisuuden harjoitella luokassa opiskelun taitoja. Monella opiskelijalla opiskelukokemukset voivat olla hyvin vähäiset ja opiskelutaidot tästä syystä harjaantumattomia. Tämän takia harjoitellaan ja vahvistetaan myös omasta hyvinvoinnista huolehtimista, opiskeluun liittyviä käytännön rutiineja, kuten toimimista sovitun aikataulun mukaan, omista ja yhteisistä tarvikkeista huolehtimista sekä opiskelurauhan antamista toisille. Näin luodaan valmiuksia mahdollisten jatko-opintojen onnistumiselle. Monipuolisessa opiskelussa opitaan toisen kuuntelemista, keskusteluun osallistumista, itsenäistä työskentelyä sekä pari- ja ryhmätyöskentelyä. Opetuksessa käytetään hyväksi elämyksellisyyttä sekä monimediaisia elementtejä, draaman keinoja ja erilaisia aktivointiharjoituksia.

Oppimisympäristö ei rajoitu vain luokkatilaan vaan oppilaitoksen muiden tilojen ja lähiympäristön ja yhteisön monipuolinen hyväksikäyttö oppimisympäristönä tarjoaa käytännönläheisiä arjen tilanteisiin liittyviä oppimismahdollisuuksia. Lukemaan oppimisessa ja numeeristen taitojen harjoittelussa voidaan

esimerkiksi käydä kaupoissa vertailemassa hintoja ja tuotteita. Yhteiset vierailut opiskelijoiden kannalta tärkeisiin virastoihin ja muihin kohteisiin antavat opiskelijalle itsevarmuutta omien asioidensa hoitoon ja työnhakuun. Opiskelijat tutustutetaan myös lähiympäristön yhdistys- ja harrastustoimintaan, joka tarjoaa mahdollisuuksia osallistavaan toimintaan. Tavoitteena on oppia kieltä luonnollisissa yhteyksissä sekä kannustaa opiskelijaa käyttämään kielitaitoaan ja huomaamaan oppimismahdollisuuksia erilaisissa arkielämän tilanteissa.

Lukutaitokoulutusta voidaan toteuttaa esimerkiksi lukukauden mittaisena kokopäiväopetuksena, jossa painottuu eheytetty ja eriytetty opetus ja toiminnallisuus. Opetus kytketään kokonaisvaltaisen kotoutumisen tukemiseen ja arjen hallinnan kannalta merkitykselliseen oppimiseen.

Kaikille lukutaito-opetusta tarvitseville ei kokopäiväopiskelu kuitenkaan ole sopiva vaihtoehto. Koulutusta voidaan toteuttaa vapaan sivistystyön eri oppilaitoksissa myös esimerkiksi iltoihin tai viikonloppuihin ajoittuvana opetuksena, jolloin kotonaan lapsia hoitavien tai työssäkäyvien on helpompi osallistua opetukseen. Tällainen opetusjärjestely soveltuu myös vanhemmalle väelle tai muille henkilöille, joille kokopäiväopiskelu on liian raskasta tai ei muista syistä sovellu.

Lukutaitokurssit sisältävät toiminnallista suomen opetusta taito- ja taideaineisiin nivoutuen sekä retkiä ympäristössä. Työväenopistolla on käytössään monipuoliset opetustilat mukaan lukien kielistudio ja erikoisluokkia taito- ja taideaineiden opetusta varten. Taito- ja taideaineiden opetusta hyödynnetään kielitietoisena aineenopetuksen muodossa. Opetuksen toteuttaminen monikanavaisesti ja moniaistisesti edistää sekä opiskelijoiden kielen oppimista että arjen hallinnan taitoja, kulttuurintuntemusta ja yhteiskuntataitoja. Kielen käyttämistä harjoitellaan aidoissa arjen tilanteissa retkillä ja tutustumiskäynneillä, joita toteutetaan aikuisten maahanmuuttajien tarpeita ja kiinnostuksen kohteita silmällä pitäen. Helsinki alueena tarjoaa tähän monipuoliset mahdollisuudet sekä kulttuurin että luonnon parissa.

Koulutuksen aikana opiskelijat pyritään tutustuttamaan erilaisiin opiskelutyyleihin ja -tekniikoihin tekemällä paritöitä, ryhmitöitä, itsenäistä työskentelyä, kotitehtäviä, retkiä ja tutustumiskäyntejä. Retkillä tai taito- ja taideaineiden parissa voidaan helposti havainnollistaa asioita, joita heikon suullisen ja kirjallisen kielitaidon vuoksi on muuten vaikea opettaa. Opetuksessa hyödynnetään koko kaupunkia oppimisympäristönä. Opiskelijoita ohjataan ja kannustetaan myös kurssin ulkopuoliseen, itsenäiseen kielenopiskeluun ja kieliympäristön havainnointiin.

6 Opiskelijan tukeminen ja ohjaus

Opiskelijan tukeminen ja ohjaus perustuvat kotoutujälähtöiseen näkökulmaan. Lukutaitokoulutus kattaa sisällöltään luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen ohella myös opiskelijan kokonaisvaltaista kotoutumista tukevia opintoja ja arjen kansalaisuuden taitojen kehittymistä. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on ottaa huomioon jokaisen opiskelijan oppimisen erilaiset lähtökohdat ja tarpeet sekä erilaiset opiskelumahdollisuudet. Puutteelliset perustiedot ja -taidot voivat olla aikuiselle opiskelijalle sekä elämänhallintaa että itsetuntoa alentavia tekijöitä. Siksi opiskelumotivaation herättäminen ja sen ylläpitäminen ovat tärkeä osa ohjausta ja tukea. Jokaisella opiskelijalla on aikaisempaa osaamista, jonka tunnistaminen, esille saattaminen ja arvostaminen tukevat opiskelijan luottamusta omiin oppimisedellytyksiin ja mahdollisuuksiin oppia uusia asioita.

6.1 Ohjaus ja tukeminen

Opiskelijan tukeminen ja ohjaus on prosessi, joka alkaa opiskelijan kohtaamisesta opintoihin hakeutumisen vaiheessa, jatkuu koko opiskelun ajan ja päättyy opiskelun loppuvaiheen jatkosuunnitelmien tarkentamiseen. Opiskelijan ohjausta toteutetaan kolmivaiheisesti: **kotoutujälähtöinen ohjaus** koulutukseen hakeutumisen vaiheessa, **ohjaus opiskelun aikana** sekä **jatko-ohjaus** opiskelun loppuvaiheessa.

Kotoutujälähtöisessä ohjauksessa koulutukseen hakeutumisen ja aloittamisen vaiheessa selvitetään opiskelijan osaamista, koulutustarpeita, opiskelun edellytyksiä, opiskelumotivaatiota ja kiinnostuksen kohteita haastatteluin ja testein sekä orientaatiojakson aikaisen havainnoinnin ja testien avulla. Tavoitteena on varmistaa, että koulutukseen hakeutuja ohjautuisi hänelle parhaiten soveltuvaan koulutukseen. Mikäli lähtötason arvioinnissa ilmenee, että kyseinen koulutus ei ole opiskelijalle tarkoituksenmukaisin vaihtoehto, tulee opiskelija ohjata hänelle paremmin sopivaan koulutukseen yhteistyössä TE-toimiston tai kunnan kanssa. Tarvittaessa haastattelussa käytetään tulkkia, jotta yhteinen ymmärrys varmistuu.

Koulutuksen aikaisen ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijaa henkilökohtaisessa kasvussa hänen omassa ympäristössään sekä yhteiskunnassa, jossa kirjallisella viestinnällä on suuri merkitys. Tavoitteena on lisätä opiskelijan ymmärrystä luku- ja kirjoitustaidon sekä kielitaidon merkityksestä arkielämän sujuvuudelle, yhteiskunnassa toimimiselle, opiskelulle ja työllistymiselle. Koulutuksen aikana opiskelijoita tuetaan osallistumaan harrastuksiin ja muuhun osallistavaan toimintaan. Osallistuminen tukee maahanmuuttajan kotoutumista, työllistymismahdollisuuksia sekä arjen kansalaisuuden rakentumista.

Koulutuksen aikaisessa ohjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan opiskeluvalmiuksien ja opiskelutaitojen kehittymisen tukemiseen. Tämä on erityisen tärkeää, koska lukutaitokoulutukseen tulevan henkilön aikaisemmat opiskelukokemukset voivat olla hyvin vähäiset. Opiskelijaa ohjataan ja tuetaan ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan, opintojen suunnittelusta, tavoitteiden asettamisesta sekä oman opiskelun etenemisen itsearvioinnista. Opiskelijan aikuisuuden arvostaminen on hänen tukemisensa ja ohjaamisensa onnistumisen perusedellytyksiä. Ohjauksen ja tuen järjestämisessä tulee käyttää erilaisia toimintatapoja, jotka edistävät yhteistyön sujuvuutta ja nostavat opiskelijan omat voimavarat ja osaamisen esille. Keskusteluissa pyritään tuomaan näkyviksi opiskelijan vahvuuksia, osaamista ja kiinnostuksen kohteita, ja niissä pohditaan yhdessä mahdollisuuksia niiden hyödyntämiseen opiskelijan senhetkisessä elämäntilanteessa.

Tukea tarjotaan sekä yksilö- että ryhmäohjauksena. Opetusryhmää tuetaan toimimaan myönteisenä ja vuorovaikutuksellisenä oppimisympäristönä, jossa opiskelijan on mahdollista saada myös vertaistukea toisilta opiskelijoilta. Opiskelijoita ohjataan myös tunnistamaan omat voimavaransa, oppimiseen liittyvät vahvuutensa ja kehittymistarpeensa.

Opiskelijaa tuetaan ja ohjataan kokonaisvaltaisesti koko koulutuksen ajan. Tavoitteena on kannustaa jokaista opiskelijaa henkilökohtaisesti siten, että hänellä on mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan. Opintojen on oltava sopivan haastavia niin, että opiskelija voi saada onnistumisen kokemuksia. Toisaalta liian suuret haasteet voivat laskea opiskelumotivaatiota ja heikentää opiskelijan uskoa kehittymismahdollisuuksiinsa.

Opiskelijan itsetunnon vahvistamisen ja elämänhallinnan kannalta on oleellista, että hän saavuttaa riittävät perustiedot ja -taidot oman arjen hallitsemiseksi. Opiskelijan elämäntilanteet voivat kuitenkin olla opiskelun kannalta haasteelliset uudessa kulttuurissa. Siksi opiskelumotivaation herättäminen ja sen ylläpitäminen voivat edellyttää ohjaajalta syventymistä opiskelijan elämäntilanteeseen myös kokonaisvaltaisemmin, jotta opiskelijalle tarvittaessa voidaan tarjota erilaisia tukimuotoja.

Koulutuksen aikaisella ohjauksella tuetaan myös opiskelijan opiskeluvalmiuksia ja oppimisen taitojen kehittymistä. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelija pystyy paremmin tekemään omaa tulevaisuuttaan ja ammatillista kehittymistään koskevia päätöksiä ja ymmärtämään omien valintojensa ja oman toimintansa seuraukset. Ohjauksessa huomioidaan opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä muun muassa arkielämää ja siihen kuuluvia asioita.

Opiskelun loppuvaiheessa ohjauksessa keskitytään lisääntyvässä määrin **jatko-ohjaukseen** yhteistyössä TE-toimiston tai muun ohjaavan tahon kanssa. Tällöin keskitytään erityisesti opiskelijan kanssa tehtävään jatkosuunnitelman laadintaan. Opiskelun aikana tulevaisuuden suunnitelmia on käsitelty muun muassa erilaisia ammatteja ja koulutusmahdollisuuksia pohdittaessa. Koulutuksen loppuvaiheessa ohjauksen tuloksena tulee jokaisella opiskelijalla olla konkreettiset jatkosuunnitelmat, joissa on eritelty lyhyen aikavälin tavoitteet ja kuvattu koulutus- ja/tai työllistymistavoitteet. Mikäli opiskelija ei iän tai muun syyn takia ole hakeutumassa koulutukseen tai työelämään, tulisi hänen henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa kuvata, miten hän jatkossa edistää kotoutumistaan ja kansalaiseksi kasvuaan. Suunnitelmassa voi olla esimerkiksi kuvauksia erilaisista aktiviteeteista tai harrastusmahdollisuuksista, joihin opiskelija suunnittelee osallistuvansa.

Lukutaitokoulutuksen opettaja tukee ja ohjaa opiskelijoita kurssin aikana. Ohjaukselle varataan viikoittain aikaa, jolloin opettaja on opiskelijoiden käytettävissä. Tarvittaessa sovitaan henkilökohtaisia ohjauksaikoja. Koulutuksen aikaisen ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijaa henkilökohtaisessa kasvussa ympäristössä sekä yhteiskunnassa. Ohjauksella lisätään opiskelunvalmiuksia ja oppimaan oppimisen taitoja. Ohjauksen avulla opiskelija pystyy paremmin tekemään omaa tulevaisuuttaan ja ammatillista kehittymistään koskevia päätöksiä. Ohjauksessa huomioidaan myös henkilön kokonaistilanne käsittelemällä muun muassa arjenhallinnallisia ja terveydentilaan liittyviä teemoja opiskelijan tarpeen mukaisesti. Opiskelija saattaa tarvita myös muunlaista kuin opiskeluun liittyvää ohjausta, ja tällaisissa tilanteissa opiskelijaa pyritään ohjaamaan sopivalle taholle kuten sosiaali- ja terveystieteiden pariin, kolmannen sektorin toimijoille jne. Ohjauksessa käsitellään opiskelijan henkilökohtaista tilannetta, ja siksi keskustelut ovat luottamuksellisia.

Lukutaitokoulutusten opiskelijoilla tuen tarve vaihtelee, minkä vuoksi opetuksen eriyttäminen mahdollisuuksien mukaan on tärkeää. Opiskelijan tilanteeseen syventyminen ohjauksen avulla auttaa opettajaa opiskelumotivaation herättämisessä ja ylläpitämisessä ja turvallisen oppimisympäristön luomisessa. Monilla opiskelijoilla saattaa olla taustalla huonoja oppimiskokemuksia, minkä vuoksi turvallisen ilmapiirin luominen kurssille on erityisen tärkeää ja tukee oppimista. Lukutaitoa harjoittelemaan alkava voi kokea huonommuutta jo lukevien seurassa ja siksi työväenopisto pyrkii muodostamaan tasoryhmiä. Vasta alkavan lukutaidon opiskelijat sijoitetaan eri ryhmään jo kehittyvän lukutaidon omaavien kanssa.

Työväenopistossa lukutaitokoulutuksen opettaja ohjaa opiskelijoita myös jatkosuunnitelmien osalta. Opiskelija voi jatkaa kieliopintoja, siirtyä työelämään tai häntä voidaan kannustaa osallistumaan esim. järjestö- tai muuhun harrastustoimintaan kotoutumisen edistämiseksi.

Työväenopisto tarjoaa mahdollisuuden jatkaa sekä suomen kielen opintoja että hakeutua muiden vapaan sivistystyön opintojen pariin. Lukutaitokoulutuksen lisäksi Helsingin työväenopisto järjestää suomi toisena kielenä –opintoja perustasolta A1 alkaen aina tasolle B2.2 asti. Kuten kielten opetus yleensä, työväenopiston suomi toisena kielenä -opetus pohjautuu Yleiseurooppalaiseen viitekehyksen taitotasoluokitteluun (liite 4). Työväenopistossa voi myös osallistua neljä kertaa vuodessa järjestettävään suomen kielen keskitason yleiseen kielitutkintoon, joka tarvitaan Suomen kansalaisuuden saamiseksi. Myös tähän tutkintoon valmentavia kursseja järjestetään työväenopistossa. Lisäksi työväenopisto järjestää erityisesti maahanmuuttajille suunnattuja kursseja mm. kotitalouden, käsityön, tietotekniikan ja median ainealoilla. Opintoja on mahdollista jatkaa myös työväenopiston normaaliin opinto-ohjelmaan kuuluvilla taito-, taide- sekä kielten ja tietoaineiden kursseilla. Helsingin kaupunki tarjoaa lisäksi monipuolisen valikoiman aikuisille maahanmuuttajille suunnattuja koulutuspalveluita. Opinto-ohjauksessa ja jatkokoulutuksessa hyödynnetään Helsingin kaupungin ulkomaalaistaustaisille aikuisille suunnattua koulutuspalvelukarttaa.

6.2 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Jokaiselle koulutukseen osallistuvalla opiskelijalla laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jonka tulee perustua lähtötason arvioinnissa saatuihin tietoihin opiskelijan valmiuksista sekä hänen omiin tavoitteisiinsa. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä huomioidaan opiskelijalle mahdollisesti työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnassa tehty kotoutumissuunnitelma. Alkukartoituksen perusteella laadittu kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta on monivaiheinen prosessi. Se aloitetaan opiskelun alkuvaiheessa, ja siinä tarkennetaan opiskelijan henkilökohtaiset opiskelutavoitteet ja koulutuksen laajuus. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatii opettaja yhdessä opiskelijan kanssa. Molempien osapuolien tulee hyväksyä suunnitelma. Opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman avulla pyritään kullekin opiskelijalle rakentamaan jo koulutukseen hakeutumisen vaiheessa sopivin opiskelumuoto ja -rytmi. Suunnitelman laadinnassa ja seurannassa tehdään tarpeen mukaan moniammatillista yhteistyötä ja tarvittaessa voidaan käyttää tulkkausta.

Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa pyritään tuomaan esiin opiskelijan vahvuudet ja tuen tarpeet sekä hänen kiinnostuksensa kohteet. Opiskelijan aikaisemmin hankittu osaaminen pyritään tekemään näkyväksi ja häntä tuetaan osaamisen kehittämisessä. Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen voi jatkossa tukea opiskelijan työllistymistä tai sopivan koulutusalan löytämistä. Toiminnallisuuteen painottuva, joustava koulutusmalli antaa hyvät mahdollisuudet opiskelijoiden opiskelun henkilökohtaistamiseen.

Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan

- taustatekijät ja niiden merkitys opinnoille, muun muassa aiempi koulutus sekä työkokemus ja mahdolliset tiedot opiskelijan ammattitaidosta
- suomen kielen taidon sekä luku- ja kirjoitustaidon kuvaus
- numeeristen taitojen kuvaus
- tietoteknisten taitojen kuvaus
- opiskeluvaikeuksien kuvaus
- opiskelijan koulutus- ja työllistymissuunnitelmat sekä muut suunnitelmat
- koulutuksen tavoitteiden ja sisältöjen henkilökohtaistaminen
- opiskelijan ohjauksen ja tuen tarpeen kuvaus sekä tarvittavan ohjauksen ja tuen järjestäminen

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista arvioidaan ja seurataan säännöllisesti koko opiskelun ajan, jotta nähdään, kuinka opiskelu etenee ja suunnitelmat ovat toteutuneet. Suunnitelman toteutumista arvioidaan ja seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja suunnitelmaan tehdään tarvittaessa muutoksia esimerkiksi lisäämällä opiskelun tukemista, mikäli opiskelijalla ilmenee oppimisen vaikeuksia, tai toisaalta ohjaamalla opiskelija seuraavaan koulutukseen, mikäli hänellä on valmiudet siihen.

Arviointikeskusteluissa keskustellaan opintomenestyksen ja koulutuksen toteutumisen kannalta merkityksellisistä kysymyksistä. Koulutuksen järjestäjä ja koulutuksen hankkija tai muu viranomainen voivat vaihtaa tietoja opiskelijan muusta elämäntilanteesta ainoastaan opiskelijan suostumuksella.

Työväenpiston koulutukseen osallistuvalla opiskelijalla laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS, Liite 2), joka perustuu lähtötason arviointiin ja opiskelijan omiin tavoitteisiin. Opettaja laatii suunnitelman sähköisesti yhteistyössä opiskelijan kanssa ohjauskeskustelun perusteella. Lyhytkestoisilla kursseilla HOPS toteutetaan suppeampana. Suunnitelma allekirjoitetaan ja sekä työväenopisto että opiskelija saavat omat kappaleensa. Jatkossa samaa HOPSia päivitetään edellisten tietojen pohjalta ja näkyviin jää jokainen ohjausvaihe. Tietojen säilytyksessä, arkistoinnissa ja hävittämisessä noudatetaan voimassa olevia säännöksiä ja määräyksiä sekä toimialan arkistointisuunnitelmaa.

7 Lukutaitokoulutuksen tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet

Vapaan sivistystyön eri oppilaitosmuodot tarjoavat eripituisia ja -laajuisia lukutaitokoulutuksia erilaisille kohderyhmille.

Tässä opetussuunnitelmassa on määritelty Helsingin työväenopiston lukutaitokoulutuksen tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet. Lukutaitoryhmän opetus muovautuu aina ryhmän tarpeiden, taitojen, tavoitteiden ja edistymisen mukaan. Myös opetukseen käytössä oleva tuntimäärä ja opiskelijoiden opiskelunvalmiudet vaikuttavat käsiteltävien sisältöjen laajuuteen. Opettaja arvioi, mitkä asiat ovat kullekin ryhmälle edistymisen kannalta keskeisimpiä ja sopivimpia lukutaidon saavuttamiseksi. Alla olevissa kaavioissa **tummennetut ja kursivoidut** sisällöt on valikoitu Helsingin työväenopiston lukutaito-opetuksen keskeisimmiksi tavoitteiksi ja sisällöiksi. Niihin pyritään kaikilla kursseilla, mutta etenkin osa-aikaisilla kursseilla nämä ovat opetuksen päätavoitteita. Työväenopiston intensiivisillä kursseilla opettaja voi oman valinnan ja harkinnan mukaan sisällyttää opetukseen myös muita alla lueteltuja tavoitteita ja sisältöjä ryhmän tarpeiden ja osaamisen mukaan. Tarkemmat työväenopiston kurssien sisällöt on esitelty seuraavassa luvussa 7.4.

7.1 Monilukutaitoon liittyvät tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet

Tavoitteet	Keskeiset sisältöalueet
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
T1 opastaa opiskelijaa ymmärtämään arkielämään liittyviä lyhyitä ilmaisuja ja ohjata häntä seuraamaan yksinkertaisia keskusteluja	Harjoitellaan kuultuja lyhyitä sanoja, lauseita, kysymyksiä ja yksinkertaisia kehotuksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin ja tarpeisiin. Harjoitellaan yksinkertaisia keskusteluja.
T2 harjaannuttaa opiskelijaa viestimään tarpeistaan ja rohkaista häntä käyttämään kieltä arkipäivän erilaisissa viestintätilanteissa	Harjoitellaan tervehtimistä ja esittäytymistä sekä perustietojen kertomista itsestä, omasta lähipiiristä ja elämästä.
T3 ohjata opiskelijaa ääntämään ymmärrettävästi	Harjoitellaan kuuntelemista ja äänteiden erottamista. Tutustutaan äänteiden keston ja ymmärrettävän ääntämisen edellytyksiin.
T4 tukea opiskelijaa vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti erilaisissa esitys- ja vuorovaikutustilanteissa	Tutustutaan ja harjoitellaan käyttämään arjen vuorovaikutustilanteissa tarvittavia yksinkertaisia fraaseja, tekemään kysymyksiä ja osallistumaan yksinkertaisiin keskusteluihin (esim. kohteliaisuusfraasit, pyytäminen,

	<p>kiittäminen, kuulumisten vaihtaminen ja asiointitilanteet sekä matkustaminen).</p> <p>Harjoitellaan yksinkertaisten tarinoiden kertomista osallistumalla draama- tai improvisointiharjoituksiin.</p>
--	---

Tekstien lukeminen ja tulkitseminen	
<i>T5 ohjata opiskelijaa äänne- ja tavutietoisuuteen sekä hahmottamaan äänne-kirjainvastaavuuden periaate</i>	<i>Harjoitellaan erottamaan, tunnistamaan ja tuottamaan äänneitä ja kirjaimia sekä ymmärtämään niiden välinen yhteys.</i>
T6 ohjata opiskelijaa lukemaan sanoja, lauseita ja lyhyitä tekstejä	Tutustutaan tavuihin ja harjoitellaan äänneiden yhdistämistä tavuiksi ja sanoiksi sekä tuttujen sanojen jakamista tavuiksi ja äänneiksi.
T7 opastaa opiskelijaa teknisen lukutaidon kehittymisen myötä luetun ymmärtämiseen / tekstin tulkitsemiseen	<i>Harjoitellaan käyttämään tavuttamista apuvälineenä uuden sanan lukemisessa.</i> Tutustutaan ja opitaan käyttämään käsitteitä kirjain, äänne, tavu, sana, lause ja teksti.
<i>T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään visuaalisia / monimuotoisia tekstejä</i>	<i>Tutustutaan tavallisimpiin logoihin, merkkeihin, kyltteihin ja sanoihin.</i> Harjoitellaan tunnistamaan yksinkertaisesta tekstistä yksittäinen tieto, jos tekstin voi lukea tarvittaessa uudelleen.
T9 innostaa opiskelijaa lukutaidon oppimisessa ja lauseiden/tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	Havainnoidaan, mihin esim. opetuksessa käytettävät kuvat viittaavat todellisuudessa. Harjoitellaan teknisen lukutaidon harjoittelun tekniikoita ja tekstin ymmärtämisen strategioita, tulkinnan taitoja (lyhyet kertovat, ohjaavat ja kantaa ottavat tekstit).
T10 kannustaa opiskelijaa kiinnostumaan teksteistä ja kertomuksista luomalla myönteisiä luku- ja katselukokemuksia	Harjoitellaan luetun ymmärtämisen taitoja ja niiden kehittämisen taitoja. Opitaan myös tulkitsemaan taulukoita ja visuaalisia tekstejä. Luetaan ja katsotaan opiskelijaa sisällöltään kiinnostavia, monimuotoisia tekstejä, esim. mainoksia ja elokuvia.

Tekstien kirjoittaminen ja tuottaminen	
T11 ohjata opiskelijaa äännetietoisuuteen ja äänne-kirjainvastaavuuden periaatteen ymmärtämiseen	Havainnoidaan äännemaailmaa ja opitaan tunnistamaan opittavan kielen äänneiden välisiä eroja.
<i>T12 ohjata ja rohkaista opiskelijaa tuottamaan suullisesti ja kirjallisesti sanoja, fraaseja sekä lyhyitä viestejä välittömistä tarpeista</i>	<i>Harjoitellaan ymmärtämään äänneiden ja kirjainten välistä yhteyttä.</i>
T13 opastaa opiskelijaa harjaannuttamaan kirjoittamisen taitoa	Harjoitellaan pienten ja suurten tekstauskirjainten tunnistamista ja tuottamista eri kirjoitusvälineillä. <i>Harjoitellaan kynäotetta ja kirjoitussuuntaa vasemmalta oikealle.</i>
T14 ohjata opiskelijaa tuntemaan vähitellen oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	<i>Tutustutaan henkilötietojen kertomiseen suullisesti ja henkilötietojen täyttämiseen erilaisiin lomakkeisiin. Harjoitellaan allekirjoitusta.</i> Harjoitellaan arkielämässä tarvittavien viestien suullista tuottamista esim. asiointitilanteissa. Harjoitellaan tiedottavien viestien kirjoittamista eri asiayhteyksiin. Tutustutaan asioiden kirjaamiseen muistin tueksi esim. kalenteriin. Harjoitellaan käsin, näppäimistöllä ja älylaitteilla kirjoittamista. Tutustutaan oikeinkirjoituksen perusteisiin kuten ison alkukirjaimen ja päättövälimerkkien käyttöön.
Numeeriset taidot	
T15 tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	Hyödynnetään opetuksessa ympäristössä olevia ilmiöitä ja niihin liittyvää numeerista tietoa. Lähestytään numeerisia taitoja konkreettisten, opiskelijoiden arkeen liittyvien ilmiöiden kautta. Eriytetään tehtäviä niin, että monen tasoiset opiskelijat kokevat onnistumista. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan opetuksessa kaikkia opiskelijoiden osaamia kieliä.
<i>T16 harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja numeerisesta tiedosta arjen</i>	<i>Harjoitellaan lukusanojen, numeromerkkien ja matematiikan perussymbolien kirjoittamista ja</i>

<p>tilanteissa sekä käyttämään lukuja peruslaskutoimituksissa</p>	<p>tutustutaan niiden käyttöön arkitilanteissa kuten puhelinnumeroissa, osoitteissa ja aikatauluissa.</p> <p>Tutustutaan lukukäsitteeseen ja kymmenjärjestelmän periaatteeseen.</p> <p>Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskua.</p> <p>Tutustutaan kerto- ja jakolaskun peruseriaatteisiin.</p>
<p>T17 ohjata opiskelijaa ilmaisemaan lukujen avulla määrää ja järjestystä sekä tutustuttaa opiskelija keskeisiin mittayksiköihin ja niiden lyhenteisiin sekä mittavälineiden käyttöön</p>	<p>Tutustutaan järjestyslukuihin.</p> <p>Harjoitellaan yleisimpien suureiden mittayksiköiden ja niiden lyhenteiden käyttöä, muun muassa pituus (matka), tilavuus (vetoisuus), aika ja massa.</p> <p>Harjoitellaan lukumäärien ja ominaisuuksien vertailua lukujen ja mittayksiköiden avulla.</p> <p>Arvioidaan pituuksia, tilavuuksia ja massoja.</p> <p>Harjoitellaan viivoittimen ja muiden mittavälineiden käyttöä.</p>
<p>T18 ohjata opiskelijaa ymmärtämään aikaan sekä rahankäyttöön liittyviä käsitteitä</p>	<p>Tutustutaan aikakäsitteeseen harjoittelemalla esimerkiksi kellonaikojen, päivämäärien ja aukioloaikojen ilmaisemista ja ymmärtämistä.</p> <p>Harjoitellaan lukujen käyttöä rahaliikenteessä esimerkiksi hintojen, laskujen ja kuittien tarkastelun sekä hintavertailujen avulla.</p> <p>Harjoitellaan desimaali- ja murtolukujen tunnistamista arkielämän tilanteissa.</p> <p>Tutustutaan teknisiin apuvälineisiin kuten laskimeen, älypuhelimien sovelluksiin, pankkiautomaattiin ja verkkopankkiin.</p>

7.2 Yhteiskuntataitoihin ja kulttuurintuntemukseen liittyvät tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet

Yhteiskuntataidot ja kulttuurintuntemus ovat yleisiä tietoja ja taitoja, jotka edesauttavat toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.

Yhteiskuntataitoihin sisältyy yhteiskunnan perusrakenteiden sekä peruspalvelujen tuntemusta. Yhteiskuntataitoihin sisältyvät sekä julkisten palveluiden, yritysmaailman että kansalaisyhteiskunnan osioita. Opiskelijat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusteisiin. Kulttuurintuntemus sisältää kulttuuri-identiteettiä ja kulttuurista vuorovaikutusta kehittäviä ja syventäviä oppisisältöjä. Opiskelijoita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään. Opiskelijaa tutustutetaan Suomen historiaan sekä sen pohjoismaisiin, eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin. Oppisisällöissä otetaan huomioon ne käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa ja painotetaan toimimista arkielämän tilanteissa yhteiskunnassa laajentaen kohti yhteiskuntataitoja. Opetuksessa voidaan kiinnittää erityistä huomiota alueellisiin erityispiirteisiin paikallistuntemuksen lisäämiseksi. Kielitaidon ja käsitteiden hallinnan sekä luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua.

Yhteiskuntataitoja ja kulttuurintuntemusta kehittämällä helpotetaan opiskelijan toimimista suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa sekä tuetaan opiskelijoiden kasvua vastuuntuntoisiksi, oma-aloitteisiksi toimijoiksi. Yhteiskuntataitoihin liittyy läheisesti aktiivisen kansalaisuuden käsite. Ympäröivän yhteiskunnan tuntemus ja ymmärrys lisäävät ihmisten osallisuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa omaa elämäänsä ja itseään koskeviin asioihin.

Yhteiskuntataitojen ja kulttuurintuntemuksen osiot toteutetaan erilaisten kumppanuuksien kautta esimerkiksi oppilaitosten, paikallisten järjestöjen ja yhteisöjen, kuntien ja yritysten kesken. Tavoitteena on toteuttaa koulutuskokonaisuudet siten, että ne mahdollistavat osallisuuden kokemuksen omassa lähiyhteisössä ja suomalaisessa yhteiskunnassa laajemmin vuoropuhelun ja yhdessä tekemisen kautta. Yhdessä tekeminen mahdollistaa myös kielen oppimisen erilaisissa kielenkäyttötilanteissa.

Tavoitteet	Keskeiset sisältöalueet
<i>T1 lähiympäristön ja -yhteisön tuntemus sekä paikallisten erityispiirteiden tunnistaminen</i>	<i>Tuetaan vuorovaikutusta paikallisen lähiyhteisön ja -ympäristön kanssa. Mahdollistetaan osallisuuden kokemus yhdessä tekemällä eri toimijoiden kanssa.</i>
T2 tutustuttaa opiskelija Suomen historian ja yhteiskuntajärjestelmän peruspiirteisiin, tukea ja kannustaa opiskelijaa toimimaan aktiivisesti omassa lähiyhteisössään, suomalaisessa yhteiskunnassa ja kansalaisyhteiskunnassa laajemmin	Tutustutaan Suomen historian pääpiirteisiin ja yhteiskuntajärjestelmään: valtioelimet ja paikallishallinto. Tutustutaan suomalaiseen demokratiaan sekä valtion, kuntien ja paikallisyhteisöjen toimintaan. Tarkastellaan yhteistä päätöksentekoa sekä demokraattisen toiminnan käsitteitä, kuten ihmisoikeudet, lasten oikeudet, tasa-arvo sekä yhdenvertaisuus. Tutustutaan käytännössä tapoihin toimia erilaisissa ryhmittymissä ja organisaatioissa, osana kansalaisyhteiskuntaa. Kartutetaan historiaan ja yhteiskuntataitoihin liittyvää sanastoa ja käsitteitä.
<i>T3 ohjata opiskelijaa käyttämään yhteiskunnassa tarjolla olevia palveluita</i>	<i>Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön ja perheen näkökulmasta. Perehdytään julkisiin ja yksityisiin palveluihin kuten terveystalouteen, Kelaan, sosiaalitoimistoon, työvoima- ja elinkeinotoimistoon, varhaiskasvatukseen, lasten, nuorten ja aikuisten koulutuspalveluihin, poliisiin, kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimeen, pankkiin ja mobiilipalveluihin. Tutustutaan kolmannen sektorin toimijoihin.</i> <i>Kehitetään arkielämään ja yhteiskunnan palveluihin liittyvää sanastoa. Tehdään vierailukäyntejä.</i> Tutustutaan suomalaiseen turvallisuuskulttuuriin ja erilaisiin arkipäivän riskeihin varautumiseen. Käsitellään omaan hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia tekijöitä.
<i>T4 tutustuttaa opiskelijaa suomalaiseen kulttuuriin liittyviin tapoihin, arvoihin, normeihin ja asenteisiin sekä tulemaan tietoiseksi omasta arvomaailmasta</i>	<i>Hahmotetaan ja havainnoidaan suomalaiseen kulttuuriin liittyviä tapoja, arvoja, normeja ja asenteita.</i> Tarkastellaan yksilön koskemattomuuteen liittyviä näkökulmia. Tuetaan opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista arvoistaan ja itselle tärkeistä asioista, joihin haluaa vaikuttaa. Osallistutaan vuorovaikutukselliseen toimintaan, jonka kautta suomalainen kulttuuri, tavat, arvot, normit ja asenteet tulevat tutuiksi.
T5 tukea opiskelijaa toimimaan rakentavasti kulttuurisesti moninaisen yhteisön jäsenenä ja ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti kulttuurisesti erilaisten näkemysten olemassaoloon	Rohkaistaan opiskelijaa kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään. Harjoitellaan aktiivisuuden osoittamista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T6 perehdyttää opiskelijaa suomalaiseen työelämään ja työelämän käytänteisiin	Hahmotetaan työllistymiseen liittyviä tekijöitä ja työelämän pelisääntöjä. Tutustutaan suomalaiseen työkuulttuuriin liittyviin tapoihin ja työelämän sanastoon.
---	--

7.3 Opiskelu- ja itsearviointitaidot

Opiskelutaitoihin kuuluu esimerkiksi kyky hyödyntää oppimisessa erilaisia kognitiivisia strategioita sekä tietoa erityyppisten oppimistehtävien luonteesta ja itsestä oppijana. Opiskelussa tarvitaan myös toimivaa ajanhallintaa, opiskelun systemaattisuutta, keskittymiskykyä ja oman oppimisen arvioinnin taitoa. Nykyään opiskelutaitoihin voidaan katsoa kuuluvaksi myös tietotekniset ongelmanratkaisutaidot. Niihin sisältyy taito käyttää digitaalista teknologiaa, viestintävälineitä ja verkostoja tiedon saavuttamiseen ja arvioimiseen, kommunikointiin ja käytännönläheisten ongelmien ratkaisemiseen.

Opiskelijan on myös tärkeä oppia toimimaan oppitunneilla ja oppilaitosyhteisössä tai muussa opiskeluympäristössä. Omista ja yhteisistä opiskeluvälineistä huolehtiminen ja niiden käyttö, mahdollisista poissaoloista ilmoittaminen sekä kotitehtävien säännöllinen tekeminen kuuluvat myös opiskelutaitoihin.

Opiskelijaa ohjataan itsearviointiin, jotta hänelle muodostuu realistinen käsitys omasta osaamisestaan ja jotta hän pystyy vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelijoiden itsearviointitaitoja kehitetään pohtimalla yhdessä opiskelijoiden kanssa oppimisen ja opintojen edistymistä. Oman oppimisen ja opintojen edistymisen analyttinen tarkastelu ohjaa opiskelijoita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Opettaja auttaa opiskelijoita ymmärtämään opiskelun tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja. Itsearviointi on olennainen osa suomalaista opiskelu- ja työkuulttuuria.

Opiskelijoita ohjataan myös ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä siihen vaikuttavia tekijöitä. Opettajan on tärkeä kehittää myös opiskelijoiden vertaisarviointitaitoja osana ryhmän työskentelyä. Näin opiskelijoilla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta.

Tavoitteet	Keskeiset sisältöalueet
T1 ohjata opiskelijaa toimimaan opiskeluympäristössä	<p>Harjoitellaan toimimaan oppitunneilla ja oppilaitosyhteisössä tai muussa opiskeluympäristössä.</p> <p>Kartutetaan taitoa huolehtia omista ja yhteisistä opiskeluvälineistä ja käyttää niitä.</p> <p>Tutustutaan mahdollisista poissaoloista ilmoittamisen käytänteisiin. Harjoitellaan kotitehtävien tekemistä säännöllisesti. Hahmotetaan ajanhallintaa, opiskelun systemaattisuutta ja keskittymiskykyä.</p>
T2 ohjata opiskelijaa tunnistamaan, arvioimaan ja kehittämään opiskelutaitojaan	<p>Harjoitellaan itsearviointia, jotta opiskelijalle muodostuisi realistinen käsitys omasta osaamisesta.</p> <p>Pohditaan opiskelun tavoitteita ja harjoitellaan parhaita toimintatapoja niiden saavuttamiseksi.</p> <p>Pohditaan oppimisen ja opintojen edistymistä.</p> <p>Opiskellaan itseohjautuvuutta ja vastuun ottoa omasta oppimisesta. Harjoitellaan ryhmänä havainnoimaan oppimista ja sen edistymistä sekä siihen vaikuttavia tekijöitä.</p> <p>Harjoitellaan vertaisarviointitaitoja osana ryhmän työskentelyä. Kartutetaan taitoa antaa ja saada rakentavaa palautetta.</p>
T3 ohjata opiskelijan ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä	<p>Harjoitellaan käyttämään digitaalista teknologiaa, viestintävälineitä ja verkostoja tiedon saavuttamiseen ja arvioimiseen, kommunikointiin ja käytännönläheisten ongelmien ratkaisemiseen.</p> <p>Opiskellaan hyödyntämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavia tahoja oppilaitoksessa ja yhteiskunnassa sekä kehitetään taitoa hakea tarvittavia palveluita.</p>

7.4 Helsingin työväenopiston lukutaitokoulutuksen tavoitteet ja sisällöt

Tässä luvussa esitellään tarkemmin Helsingin työväenopiston lukutaitokoulutuksen tavoitteita ja sisältöjä. Nämä pohjautuvat Kansalaisopistojen liiton laatimaan suositukseen lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmaksi, jossa eritellään opetettavia kielitaidon osa-alueita, sanastoa ja aihepiirejä sekä opetusmenetelmiä.

Aikuisten lukutaidon koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija oppii ryhmän tason mukaisesti alkavan, kehittyvän tai toimivan luku- ja kirjoitustaidon sekä suomen kielen suullisia vuorovaikutustaitoja arjessa toimiakseen sekä saa tukea kotoutumisessaan. Lisäksi opiskelija oppii numeerisia taitoja.

Sanasto ja aihepiirit

Kielen oppiminen perustuu suurelta osin sanaston hallintaan. Toiminnallisten menetelmien ja runsas kuvien ja symbolien käyttö edistää sanaston oppimista. Kaikkea oppimisympäristöä ja yhteistä toimintaa voidaan sanoittaa puhumalla. Sanaston kehittäminen edesauttaa suullisen vuorovaikutuksen edellytyksiä. Kielitaidon karttuessa uusia sanoja ja abstraktimpiakin merkityksiä voidaan oppia viittaamalla niihin jo opituilla sanoilla.

Tavoitteet

Sanaston hallinnan osalta lukutaitokurssien tavoitteena on, että opiskelija oppii arjessa selviytymisen ja viestinnän kannalta olennaista sanastoa ja harjoittelee ryhmittelemään sanoja eri perustein, kuten ylä- ja alakäsitteisiin, kuvaileviin sanoihin ja erisnimiin.

Keskeiset sisällöt

Sanastoa kartutetaan opiskelijoiden tarpeiden, kiinnostusten ja kielitaidon mukaan seuraavista aihepiireistä:

- kanssakäyminen: tervehtiminen, esittäytyminen, kiittäminen, pyytäminen*
- henkilökohtainen elämä: henkilötiedot, ammatti, perhe, ihmissuhteet, asunto, ruoka, vapaa-aika, vaatteet ja kodinhoito*
- hyvinvointi ja terveys: kehonosat, lääkärissä käynti, ajanvaraus, sairaudet, tunteet*
- kalenteri ja vuodenkierto: viikonpäivät, kuukaudet*
- määrä, hinta ja aika: numerot, arkielämän peruslaskutoimitukset, kello*
- liikkuminen ja asiointi: kulkuvälineet, posti, pankki, kauppa, puhelin, kirjasto, apteekki*
- arjen peruspalvelut: päivähoido, koulu, sosiaali- ja terveyspalvelut*
- yhteiskunnassa toimiminen: järjestötoiminta, vaalit, äänestäminen, eduskunta, presidentti*
- opiskelu, työelämä: ammatit, työnhaku, palkka, verot*

- *media: tietotekniikka, mediavälineet, uutiset, tv-ohjelmat, sosiaalinen media ja oppimisympäristöt*
- *Suomi-tietous: luonto, taide, historia, tapakulttuuri, kaksi- ja monikielisyys ja monikulttuurisuus*
- *tutuissa viestintätilanteissa taajaan esiintyvää perussanastoa ja rakenteita.*

Arkielämästä selviytyminen ja uuteen ympäristöön tutustuminen käsittää perehtymistä suomalaiseen ruokakulttuuriin ja ruokatarvikkeisiin, asumiseen liittyviin käytännön seikkoihin, liikkumiseen ja julkisten kulkuvälineiden käyttöön, ajankäyttöön ja aikakäsitykseen, asioimiseen (kauppa, terveysasema, sosiaalitoimisto jne.) sekä yleiseen siisteyskäsitykseen.

Kielen rakenteiden opiskelu ei ole ensisijainen tavoite, vaan opetuksessa korostuu sanasto- ja fraasilähtöisyys sekä viestinnällinen ja tilannesidonnainen lähestymistapa kieleen. Rakenteet tulevat esille luonnollisissa yhteyksissä ja niitä voidaan harjoitella suullisesti. Fraasinomaisesti, ei systemaattisesti opetettavia rakenteita ovat esimerkiksi:

- *persoona- ja demonstratiivipronominit*
- *kysymyssanat, kysymyslauseet*
- *omistusrakenteet*
- *ajan, paikan ja suunnan ilmaukset*
- *yleisimmät verbit ja adjektiivit*

Koulutuksen alussa painottuvat opiskelijan lähellä olevat konkreettiset asiat: minä, perhe, asuinpaikka, muut ydinteemat ja arki. Loppua kohti voidaan käsitellä abstraktimpia yhteiskuntaan tai kulttuuriin liittyviä teemoja ryhmästä ja yksilöistä riippuen. Teemälähtöisessä opetuksessa huomioidaan opiskelijoiden omat intressit ja kiinnostuksen kohteet.

Koulutuksen alkuvaiheessa aihetta opiskellaan nimeämistasolla eli kerätään sanastoa, luetaan ja kirjoitetaan sanoja. Teemaa lähestytään opiskelijan oman elämän kautta. Tekstit ovat mukana jo alkuvaiheessa, mutta niissä keskitytään pieniin yksiköihin, kuten tavuihin ja sanoihin. Kehittyvän lukutaidon vaiheessa tavu- ja sanatasolta siirrytään lyhyisiin lauseisiin.

Opetusmenetelmät

Sanastoa ja aihepiirejä voidaan opiskella monta eri kanavaa käyttäen sekä suullisesti puhumalla ja kuuntelemalla että kirjallisesti lukemalla ja kirjoittamalla. Sanastoa voidaan poimia eri lähteistä, käymällä eri paikoissa ja tutustumalla esineisiin. Arjen taitoja opiskellaan aina ryhmän tarpeet huomioon ottaen ja niin, että samat teemat toistuvat suomen kielen ja viestintätaitojen opetuksessa.

Koulutuksen aikana opiskelijat pyritään tutustuttamaan erilaisiin opiskelutyyleihin ja –tekniikoihin tekemällä paritöitä, ryhmätöitä, itsenäistä työskentelyä, kotitehtäviä, retkiä ja tutustumiskäyntejä. Retkillä voidaan helposti havainnollistaa asioita, joita heikon suullisen ja kirjallisen kielitaidon vuoksi on muuten vaikea opettaa. Taito- ja taideaineiden osuuksissa moni verbi, esine ja fraasi konkretisoituu tekemisen ja esineen käytön myötä, esim. sakset, leikata, minä leikkaan. Toiminnallinen opetus sisältää myös paljon toiston mahdollisuuksia, joka helpottaa muistia ja edesauttaa oppimista.

Kurssilla pyritään kielitaidon suomien mahdollisuuksien mukaan seuraamaan ajankohtaisia asioita ja tapahtumia, ja esimerkiksi opiskelijoiden omia asiointitilannekokemuksia voidaan opiskelijan luvalla käyttää esimerkkeinä opetuksessa yhteiskunta- ja kulttuuritietouden opettamiseksi. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan myös luonnon merkitykseen suomalaisessa kulttuurissa ja selvitetään ympäristönsuojelun merkitystä ja keinoja. Opetellaan sijoittamaan Suomi kartalle, ja opitaan ilmansuunnat ja niiden käyttö jonkin paikan sijainnin määrittelyssä.

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Puhuminen ja kuunteleminen ovat toisiinsa liittyviä vuorovaikutustaitoja. Vuorovaikutustaidot luovat pohjan lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle, joka alkaa ensin suullisena opitusta kieliaiineksestä. Puhumisen ja kuuntelemisen aiheet nousevat keskeisen sanaston aihepiireistä.

Tavoitteet

Vuorovaikutustilanteissa toimimisen osalta tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää henkilökohtaisiin asioihin ja tarpeisiin liittyviä sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja yksinkertaisia

kehotuksia, harjoittelee seuraamaan yksinkertaisia keskusteluja ja viestimään tarpeitaan arkipäivän viestintätilanteissa sekä opettelee kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään.

Keskeiset sisällöt

- arkielämän keskeisten kysymysten ja puheenaiheiden ymmärtäminen, kuten henkilötiedot
- perhe, lähiympäristö, terveydentila ja tunteet
- ääntäminen, erityisesti sanapaino ja intonaatio
- itsensä esittelemisen ja omasta elämästä kertominen
- perussanasto ja fraasit sekä arkielämän kielenkäyttötilanteet, kuten kuulumisten vaihtaminen, kiittäminen ja anteeksi pyytäminen

Koulutuksessa opiskellaan ääntämään suomen kieltä sekä harjoitellaan myös kielen prosodisia piirteitä ja niiden kehittymistä luonteviksi. Opiskellaan ymmärtämään ja vastaamaan opiskelijan arkielämän kannalta keskeisiin kysymyksiin, jotka koskevat häntä itseään, hänen perhettään, lähiympäristöään ja muita sellaisia asioita, jotka ovat tärkeitä otettaessa yhteyttä muihin ihmisiin (esim. henkilötiedot, perhesuhteet, työ).

Suullista viestintää harjoitellaan myös tutustumiskäynneillä, ja paikalliseen pääkaupunkiseudun puhekieleen tutustutaan mahdollisuuksien mukaan. Opiskelijaa kannustetaan harjoittelemaan suomen kielen käyttöä arjen vuorovaikutustilanteissa luokan ulkopuolella. Jos luku- ja kirjoitustaito jää puutteelliseksi, on suullisella kielitaidolla suuri merkitys, koska se voi osin kompensoida kirjallisen kielitaidon puutteita.

Opetusmenetelmät

Puhumista voidaan harjoitella esimerkiksi toistamalla eri äänilähteitä. On hyvä harjoitella yhdessä ja erikseen, jotta opettaja voi auttaa ääntämään oikein. Tukiopetusta voidaan käyttää tarpeen mukaan esim. ääntämisen harjoitteluun. Samoja asioita toistetaan useaan kertaan, sillä monien on vaikeaa tai mahdotonta käyttää sanakirjaa ja he joutuvat käyttämään kieltä lähes kokonaan muistinvaraisesti. Kuuntelutehtäviä voi olla oppituntien lisäksi etä- ja kotitehtävinä mm. verkkomateriaaleja hyödyntäen. Opiskelijoita voidaan esimerkiksi kannustaa katsomaan televisio-

ohjelmia, jolloin kuva tukee ymmärtämistä, sekä kuuntelemaan ja havainnoimaan arjessa eri paikoissa käytettyä suomen kieltä.

Tekstien lukeminen ja tulkitseminen

Tavoitteet

Tekstien lukemisen ja tulkitsemisen (eli lukemisen ja luetun ymmärtämisen) osalta tavoitteena on, että opiskelija oppii oikean lukusuunnan, isot ja pienet kirjaimet (opettamisen pääpaino kuitenkin pienissä kirjaimissa), kirjain-äännevastaavuuden periaatteen ja äänteiden yhdistämisen toisiinsa tavuiksi. Vähitellen opiskelija oppii lukemaan lyhyitä ja pitempiä sanoja ja sitten lauseita. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää nimiä, kylttejä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia viestejä, jotka liittyvät välttämättömiin tarpeisiin. Erityisesti teknistä lukemista harjoitetaan, jotta opiskelija oppii lukemaan sanoja eri muodoissaan eikä pelkästään kokonaisina sanahahmoina.

Keskeiset sisällöt

- kirjain-äännevastaavuuden periaate, äänteiden yhdistäminen toisiinsa ja tavujen rakentuminen sekä oikea lukusuunta*
- tekstien maailmaan tutustuminen ja lukemisen arkipäiväistäminen*
- isot ja pienet kirjaimet, numerot ja päättövälimerkit*
- tuttujen sanojen ja pienten lauseiden lukeminen hahmottaen ne visuaalisina kokonaisuuksina*
- kuvien tarkastelu ja lukeminen*
- alusta alkaen sekä teknisen että ymmärtävän lukutaidon harjoittelu*
- fonologisen ja kielellisen tietoisuuden herättely: eri äänteiden tunnistaminen, äänteiden kesto, sanan pituus, tavujen erottaminen ja termit teksti, lause, sana, tavu, äänne, kirjain jne.*

Opetusmenetelmät

Eri metodien yhdisteleminen opetuksessa on tärkeää ja riittävät toistot ja kertaukset oppien samaa asiaa eri oppimistyyliä hyödyntäen. Tuloksellisinta on käyttää eri menetelmiä (sekä merkitys- että koodauspainotteisia) limittäin ja vaihdellen, tilanteen ja ryhmän mukaan. Jo pelkkä lukemisen perustaito vaatii keskittymistä, visuaalisia taitoja ja hyvää työmuistia. Näitä taitoja olisi

harjoitettava eri menetelmiä soveltaen. Opetuksessa suomen kieli hahmotetaan lukemaan ja kirjoittamaan oppimisen kielenä vieraskielisen oppijan näkökulmasta. Opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneille tai muutoin erityistä tukea ja ohjausta tarvitseville opiskelijoille järjestetään tarpeen mukaan tukiopetusta yksilöllisesti tai pienryhmässä.

Tekstien kirjoittaminen ja tuottaminen

Aikuisilla maahanmuuttajilla kirjoittamaan opettelu ensisijaisena tavoitteena on arkielämän viestintätilanteissa selviäminen. Opiskeluvälineiden käyttöä harjoitellaan aluksi esimerkiksi värittämällä kuvia, piirtämällä viivoja, neliöitä jne. harjoitusvihkoon. Tietokoneen käytön harjoittelussa käytetään hyväksi suomen kielen tunnilla opittua, esim. kirjoitetaan opittuja kirjaimia ja sanoja. Tietokoneavusteisen suomen tunneilla kerrataan opittujen kirjainten tunnistamista ja isojen ja pienten kirjainten eroavaisuutta. Samalla harjoitellaan tietoteknisten viestintätaitojen alkeita ja tietokoneen peruskäyttöä; koneen avaamista ja sulkemista, hiiren käyttöä, ohjelmien ja ikkunoiden hallintaa, internetin ja sähköpostin käyttöä. Tekstinkäsittelyä voidaan harjoitella esimerkiksi kirjoittamalla puhtaaksi suomen kielen harjoituksia tai reseptejä.

Lukemisen ja kirjoittamisen oppiminen liittyvät läheisesti toisiinsa ja perustuvat puheeseen. Visuomotorisella tasolla opitaan isojen ja pienten kirjainten kirjoittaminen. Teknisellä tasolla kirjoittamisen tavoitteena on kirjain-äännevastaavuuden oppiminen. Toiminnallisella tasolla tavoitteena on, että opiskelija osaa joitakin perussanoja ja sanontoja ja pystyy kirjoittamaan yksinkertaisia päälauseita. Tavoitteiden asettelussa on huomioitava opiskelijoiden yksilölliset erot ja oppimiseen vaikuttavat tekijät monipuolisesti; esimerkiksi vanhemmille ihmisille ja vajaakuntoisille jo arkitaitojen oppiminen ja yhteiskunnassa selviäminen saattaa olla haastava tavoite. Tavoitteet määräytyvät yksilöllisesti ja niihin vaikuttavat monet seikat, kuten työelämään ja jatkokoulutukseen sijoittuminen tulevaisuudessa.

Tavoitteet

Lukutaitokoulutuksen tavoitteena on tekstien kirjoittamisen ja tuottamisen osalta, että opiskelija aluksi tottuu pitämään kynää oikeassa asennossa, oppii kirjain-äännevastaavuuden periaatteen sekä harjoittelee suur- ja pienaakkosten kirjoittamista käsin selkeällä käsialalla sekä koneella. Vähitellen opiskelija oppii kirjoittamaan sanoja ja joitakin fraaseja, harjoittelee suomen kielen

keskeisten äännepiirteiden kuuntelemista ja kirjoittamista, ja oppii täyttämään esim. henkilötietolomakkeita ja kirjoittamaan allekirjoituksen käsialakirjoituksella.

Keskeiset sisällöt

Sisällöt tekstien lukemisen ja tulkitsemisen osalta ovat seuraavat:

- käden hienomotoriset taidot ja kynäote
- isojen ja pienten kirjainten kirjainhahmot ja sijoittuminen viivastolle
- muistiinpanovälineiden käyttö, tekstin sijoittaminen sivulle ja riviltä toiselle siirtyminen • kirjaimien, tavujen ja tuttujen sanojen sanelusta kirjoittaminen sekä jäljentäminen käsin ja koneella
- suomen kielen keskeisten äännepiirteiden kuuleminen ja kirjoittaminen (pitkät ja lyhyet vokaalit, yksinäis- ja kaksoiskonsonantit, diftongit)
- henkilötietolomakkeiden täyttäminen (etu- ja sukunimi, puhelinnumero, osoite, henkilötunnus) ja oman nimikirjoituksen kirjoittaminen käsialakirjoituksella
- kuvasta kirjoittaminen (sanat ja myöhemmin yksinkertaiset päälauseet)
- yksinkertaiset tekstinkäsittelytaidot (kirjainmerkkien sijoittuminen tietokoneen näppäimistölle, suuret ja pienet kirjaimet, välilyönti, rivinvaihto, lyöntivirheen pyyhkiminen) ja tietotekniset taidot (tietokoneen käynnistäminen ja sulkeminen, sisäänkirjautuminen)

Opetusmenetelmät

Aluksi opetellaan muodostamaan kirjaimet, yhdistellään niitä tavuiksi ja sanoiksi käsin ja tietokoneella. Kirjoitetaan vihkoon, taululle ja tietokoneella, leikataan lehdistä kirjaimia ja sanoja, muodostetaan niitä eri materiaaleista tai liikuntaa hyödyntämällä. Saneluita tehdään, jotta sekä opettaja että opiskelijat saavat suoraa palautetta opiskelijoiden edistymisestä ja myös lisäharjoittelun tarpeesta.

Numeeriset taidot

Lukutaito-käsite sisältää lukemisen ja kirjoittamisen lisäksi suullisen kielitaidon ja laskutaidon. Numeeriset taidot ovat kommunikatiivisia taitoja ja keskeisiä arjenhallintataitoja.

Tavoitteet

Opiskelija oppii tuntemaan lukusanat ja numeroita sekä osaa käyttää niitä arkitilanteissa sekä suullisesti että numeroilla kirjoittaen. Opiskelija oppii ymmärtämään kellon pääpiirteittäin ja osaa peruslaskutoimituksia kuten yhteen- ja vähennyslaskua.

Keskeiset sisällöt

Pitkien lukutaitokurssien keskeiset sisällöt ovat numeeristen taitojen osalta seuraavat:

- *numerot ja niiden ilmaiseminen arkitilanteissa: puhelin, liikenne, osoitteet, henkilötiedot*
- *aikakäsite: kello, kalenteri, aikataulut*
- *raha: laskut, kuitit, tulojen ja menojen arviointi ja hintavertailut*
- *mittayksiköt ja niiden lyhenteet: pituus, massa, lämpötila*
- *kohteiden ominaisuuksien vertailu lukujen ja mittayksiköiden avulla*
- *peruslaskutoimitukset tutuissa konkreettisissa yhteyksissä*
- *tekniset apuvälineet: laskin, pankkiautomaatti ja verkkopankki*

Opetusmenetelmät

Matematiikan opetuksessa opittuja taitoja voidaan harjoitella esimerkiksi retkellä kirpputorille, oman talouden hallinnan, säästämisen ja ruokaostosten yhteydessä. Voidaan tutustua kauppojen tarjouksiin, opetella verkkopankin käyttöä, painoa ja mittoja. Opetellaan lukemaan aikatauluja ja suunnittelemaan reittejä esim. julkisen liikenteen itsenäistä käyttöä varten.

Opetusmateriaalit

Työväenopiston lukutaitokursseilla voidaan kurssista riippuen käyttää oppikirjaa tai muuta valmista oppimateriaalia. Opettaja voi myös valmistaa itse ryhmälleen sopivaa opetusmateriaalia. Opettajalle hyödyllistä taustamateriaalia löytyy myös esim. LUKIMO-oppaasta (<https://helao.fi/wp-content/uploads/2017/03/LUKIMON-OPAS.pdf>), ja teoksesta Eväitä, esimerkkejä ja kokemuksia, Luku- ja kirjoitustaidon opetus aikuisille maahanmuuttajille (Laine, Nissilä, Sergejeff (toim.):2007). Tarjolla olevia lukutaidon oppikirjoja ja verkkomateriaaleja hyödynnetään opetuksessa sekä sen tukena, mm. verkkomateriaaleista Opetushallituksen kotisuomessa.fi-verkkopalvelua, Papunettiä, Naapuri hississä-sivustoa ja Selkosanomien sivuja.

Opetusmateriaalin tulee olla aikuisille sopivaa, nykyaikaista ja opetuksen tavoitteisiin sitoutuvaa. Autenttista materiaalia hyödynnetään mahdollisimman paljon, mm. mainoksia, lomakepohjia, eri palveluiden verkkosivuja. Opetusmateriaalin tulee olla tasoltaan kohderyhmälle soveltuvaa sekä monipuolista.

8 Oppimisen arviointi ja todistukset

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tulee olla jatkuvaa, monipuolista ja kannustavaa. Arvioinnin tavoitteena on tukea opiskelijan realistista käsitystä omasta oppimisestaan sekä auttaa opiskelijaa näkemään, mitkä opiskelun osa-alueet tarvitsevat vielä harjoitusta. Opiskelun aikana saatu palaute vaikuttaa vahvasti siihen, millainen käsitys itsestä oppijana opiskelijalle syntyy. Arvioinnin on siksi erityisen tärkeää tapahtua kannustavassa ja myönteisessä ilmapiirissä.

8.1 Oppimisen arviointi ja palautteen antaminen koulutuksen aikana

Oppimisen arviointi on prosessi, joka kestää koko koulutuksen ajan. Erityisesti itsearviointitaitojen oppiminen vaatii runsaasti toistoja ja systemaattista, jatkuvaa harjoittelua ennen kuin opiskelijat pystyvät näiden taitojen turvin ohjaamaan yhä enemmän omaa opiskeluaan. Itsearviointitaidot ovat keskeisessä asemassa omien tavoitteiden asettamisessa ja oman elämän hallinnassa. Opiskelijan oppimista arvioivat opiskelijaa opettavat opettajat yhdessä.

Jatkuvalla ja hyvin suunnitellulla arvioinnilla opettaja tukee opiskelijan realistista käsitystä opiskelun edistymisestä ja taitojen karttumisesta. Arviointi on koulutuksen aikana henkilökohtaista, ja kunkin opiskelijan taitoja arvioidaan suhteessa hänelle asetettuihin tavoitteisiin. Tavoitteet käydään opiskelijoiden kanssa läpi heti koulutuksen alkuvaiheessa. Opiskelijaa tulee auttaa näkemään ja tiedostamaan eri tekijöitä, jotka vaikuttavat oppimiseen ja sen nopeuteen.

Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia menetelmiä, jotta opiskelija voi mahdollisimman hyvin osoittaa oman osaamisensa. Kaikenlaisen edistymisen näkyväksi tekeminen on tärkeää, jotta oppijan opiskelumotivaatio säilyy. Koulutuksen alussa arviointi voi olla opettajajohtoista, mutta opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointitaitoja pyritään jatkuvasti kehittämään niin, että opettajan rooli arvioinnissa vähenee koulutuksen edetessä. Opettajan on hyvä antaa palautetta opiskelijoille sekä suullisesti että kirjallisesti niin, että opiskelijat ymmärtävät arvioinnin sisällön ja heillä on mahdollisuus esittää siihen liittyviä kysymyksiä. Opettajan ja opiskelijoiden väliset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja vahvistavat opiskelijan käsitystä opiskelupolun ja siihen osana kuuluvan arvioinnin henkilökohtaisuudesta. Opettajan on hyödyllistä pyrkiä myös saamaan opiskelijoilta palautetta omasta työstään ja reflektoida sen valossa esimerkiksi opetusmenetelmien toimivuutta ja mielekkyyttä.

Oppimisen arvioinnissa suuri merkitys on opettajien antamalla ohjaavalla palautteella. Arvioinnin keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- opiskelijoiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- opiskelijan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä opiskelijan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun toiminnan suunnittelussa.

Oppimisen arviointi tukee oppimista, kun

- arviointitavat ja -sisällöt ovat linjassa opetuksen kanssa
- opettaja ohjaa palautteen avulla opiskelijoita yhdistämään uudet opittavat asiat aikaisemmin opittuun
- opiskelijat voivat osoittaa osaamistaan monipuolisesti ja kielitaitonsa mukaan
- opiskelijat saavat välitöntä, relevanttia, ohjaavaa ja kannustavaa palautetta ja kokevat arvioinnin auttavan oppimistaan

Kaikki opiskelijaa opettavat opettajat ovat sitoutuneet arviointiin ja palautteen antamiseen.

Arvioinnin tarkoituksena on antaa opiskelijalle henkilökohtaista ja kannustavaa palautetta niistä taidoista, jotka hän on oppinut (liite 1). Arvioinnin avulla opiskelija saa myös palautetta siitä, mitä taitoja hänen tulee vielä kehittää ja harjoitella. Arviointi on jatkuva prosessi, jolla tuetaan opiskelijan realistista käsitystä opiskelun edistymisestä ja taitojen karttumisesta. Kaikille opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville tiedotetaan ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista, arvioinnin kohteista ja vaatimustasosta sekä koulutuksesta annettavan todistuksen sisällöstä.

Opiskelijoita ohjataan kurssin aikana itse- ja vertaisarviointiin, jotta he pystyvät vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Itsearviointi on myös olennainen osa suomalaista opiskelu- ja työkulttuuria. Itsearviointi on keskeistä esim. henkilökohtaisen suunnitelman teossa ja ohjauskeskusteluissa. Itsearviointitaitojen kehittyessä opiskelija oppii omien tavoitteiden asettamista ja oman elämän hallintaa.

Opettajan on hyvä antaa palautetta opiskelijoille sekä suullisesti että kirjallisesti niin, että opiskelijat ymmärtävät arvioinnin sisällön ja heillä on mahdollisuus esittää siihen liittyviä kysymyksiä. Opettajan on myös hyödyllistä pyrkiä saamaan opiskelijoilta palautetta omasta työstään suullisesti tai kirjallisesti ja reflektoida sen valossa esimerkiksi opetusmenetelmien toimivuutta ja mielekkyyttä. Palautteen avulla voi seurata ryhmän edistymistä ja mukauttaa opetusta ryhmän ja sen yksilöiden tarpeiden mukaan.

Työväenopiston kursseille ohjautuville opiskelijoille on tehty lähtötason arviointi TE-toimiston tai kunnan toimesta. Toisin kuin opistoin muilla kursseilla, lukutaito-opiskelijoiden edistymistä arvioidaan jatkuvasti kurssin edetessä. Kurssin opettaja laatii jokaiselle opiskelijalleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS), jota muokataan tarpeen vaatiessa. Opettaja käy jokaisen opiskelijan kanssa keskustelun myös kurssin loppupuolella ja arvioi opiskelijan etenemistä sekä mahdollista jatkopolkua. Jos opetuksen tahti ei sovi opiskelijan kykyihin tai elämäntilanteeseen, hänet voidaan ohjata sopivammalle kurssille myös muihin oppilaitoksiin. Näissä tilanteissa päätöksen teon apuna konsultoidaan opiskelijasta riippuen myös TE- tai sosiaalitoimistoa.

8.2 Oppimisen arviointi koulutuksen päättyessä ja annettavat todistukset

Koulutuksen päättyessä opiskelijan osaaminen arvioidaan suhteessa koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus. Todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- opiskelijan nimi ja syntymäaika
- opetuksen järjestäjän/oppilaitoksen nimi
- opiskelijan suorittaman koulutuksen nimi ja kesto ja sen sisältämät opintokokonaisuudet
- kuvaus koulutuksesta, johon opiskelija on osallistunut
- opiskelijan opiskelema viikoittainen/kuukausittainen tuntimäärä tai koulutuksen kokonaistuntimäärä
- todistuksen antamispäivä ja todistuksen antajan allekirjoitus
- tieto siitä, että koulutus on toteutettu noudattaen tätä Opetushallituksen antamaa Vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosittelusta (Opetushallitus 1/011/2017).

Opiskelijan osaaminen koulutuksen päättyessä arvioidaan vähintään seuraavilla kielitaidon osa-alueilla liitteen 1 mukaisesti:

- vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- tekstien lukeminen ja tulkitseminen
- tekstien kirjoittaminen ja tuottaminen
- numeeriset taidot

Mikäli opiskelija on koulutuksen aikana saavuttanut joillakin kielitaidon osa-alueilla vähintään taitotason A1.1, todistukseen merkitään myös kyseisten kielitaidon osa-alueiden kohdalle opiskelijan saavuttama kielitaitotaso kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaisesti (liite 4). Todistukseen voidaan lisäksi liittää sanallista arviointipalautetta opiskelijan taitojen kehittymisestä. Lisäksi oppilaitoksen tulee toimittaa jatkosuunnitelma, joka sisältää suosituksen opiskelijan seuraavasta koulutuksesta tai muusta palvelusta.

Osallistumisesta koulutukseen opiskelijat saavat Helsingin työväenopiston todistuksen (liite 3). Arviointitaulukkoon (liite 2) rastitetaan opiskelijan saavuttamat taidot. Arviointi kohdistuu opiskelijan yleiseen edistymiseen, suullisen kielitaidon ja luku- ja kirjoitustaidon kehittymiseen sekä numeerisiin valmiuksiin. Opiskelija saa arvioinnin avulla realistisen käsityksen omasta osaamisestaan. Lisäksi mikäli opiskelija on saavuttanut joillain osa-alueilla vähintään taitotason A1.1, voidaan todistukseen merkitä kyseisten osa-alueiden kohdalle opiskelijan saavuttama taitotaso Euroopan viitekehyksen mukaisen kielitaidon taitotasojen kuvausasteikon mukaisesti. Tarvittaessa arviointitiedot kirjataan myös Koulutusportti-järjestelmään työvoimahallinnon käytettäväksi ja jatkopolkuja varten.

Liite 1. Arviointitaulukko todistusta varten

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Tunnistaa ja ymmärtää puheesta joitakin suomen kielen sanoja, kysymyksiä ja fraaseja.
- Osaa ääntää ymmärrettävästi.
- Osaa tuottaa joitakin suomen kielen sanoja.
- Osaa jonkin verran arkisessa kanssakäymisessä tarvittavia sanoja.
- Osaa melko paljon itseä ja lähipiiriä kuvaavia sanoja.
- Osaa vastata tavallisimpiin kysymyksiin ja käyttää yleisimpiä fraaseja.
- Osaa paljon arkielämän asiointitilanteissa tarvittavia sanoja.
- Pystyy seuraamaan yksinkertaista vuoropuhelua.
- Pystyy osallistumaan yksinkertaiseen vuoropuheluun.
- Osaa monipuolisesti sanoja ja fraaseja useista aihepiireistä.

Opiskelija saavutti kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaisen taitotason _____

Tekstien lukeminen ja tulkitseminen

- Tunnistaa arjen sujuvuuden kannalta tärkeitä symboleja.
- Tuntee latinalaisen kirjaimiston.
- Tunnistaa muutamia tuttuja sanoja.
- Osaa mekaanisesti lukea tavuja tai lyhyitä sanoja.
- Osaa ymmärtäen lukea sanoja.
- Osaa ymmärtäen lukea lauseita tai lyhyitä tekstejä.

Opiskelija saavutti kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaisen taitotason _____

Tekstien kirjoittaminen ja tuottaminen

- Osaa kirjoittaa suur- ja pienaakkosia.
- Ymmärtää äänne- ja kirjainvastaavuutta ja osaa kirjoittaa tavuja.
- Osaa kirjoittaa sanoja.
- Osaa kirjoittaa lyhyitä lauseita.
- Osaa kirjoittaa lyhyitä viestejä, esim. ilmoittaa poissaolosta.
- Osaa käyttää tietokonetta lyhyiden viestien lähettämiseen.

Opiskelija saavutti kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaisen taitotason _____

Numeeriset taidot

- Tunnistaa arjen toiminnoissa tärkeitä numeerisia symboleja.
- Osaa lukusanoja ja ymmärtää niiden merkityksen.
- Osaa kertoa itselleen tärkeitä numeerisia ilmauksia, esim. oman osoitteen, henkilötunnuksen ja puhelinnumeron.
- Osaa ilmaista luvuilla määrää ja järjestystä.
- Tunnistaa ja osaa kellonaikoja sekä osaa käyttää tavallisimpia mittavälineitä.
- Osaa yhteen- ja vähennyslaskun perusteet.

Mikäli opiskelija on saavuttanut koulutuksen aikana joillakin kielitaidon osa-alueilla vähintään taitotason A1.1, todistukseen merkitään myös kyseisten kielitaidon osa-alueiden kohdalle opiskelijan saavuttama kielitaitotaso kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaisesti.

Liite 2. HOPS-pohja

Kasvatus ja koulutus
Helsingin työväenopisto

**HENKILÖKOHTAINEN OPINTOSUUNNITELMA
(HOPS)**

<i>Sukunimi, etunimi</i>	<i>Henkilötunnus</i>
<i>Puhelin</i>	<i>Sähköposti</i>
<i>Katuosoite</i>	<i>Postinumero ja -toimipaikka</i>
<i>Äidinkieli</i>	<i>Kansalaisuus</i>
<i>Kotoutumisaika voimassa</i>	<i>TE-toimiston vastuuvirkailija</i>

Suomen kielen taso

Opiskelijan pohjakoulutus (ylin suoritettu tutkinto)

Työkokemus / Ammatillinen osaaminen

Suunnitelma, päiväys, allekirjoitukset ja HOPSin laatijan/opettajan nimenselvennys

Jatkosuunnitelma, päiväys, allekirjoitukset ja HOPSin laatijan/opettajan nimenselvennys

Jatkosuunnitelma, päiväys, allekirjoitukset ja HOPSin laatijan/opettajan nimenselvennys

Kasvatus ja koulutus
Helsingin työväenopisto

Todistus koulutukseen osallistumisesta

Opiskelijan nimi

Syntymäaika

[Empty light blue rectangular box for student name and birth date]

Kurssin nimi

Ajankohta

[Empty light blue rectangular box for course name and date]

Kurssi on sisältänyt yhteensä ____opetustuntia, joista opiskelija on ollut läsnä ____tuntia.
Oppitunnin pituus on 45 minuuttia.

Koulutus on toteutettu noudattaen Opetushallituksen antamaa Vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuositusta (Opetushallitus 1/011/2017).

Kurssin sisältö

Lisätiedot

Esimerkiksi suositus seuraavaksi kurssiksi ja mahdolliset taitotasot (alkaen A1.1.)

Paikka ja päivämäärä

(Leima)

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 4. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.1	Kielitaidon alkeiden hallinta	<p>* Ymmärtää erittäin rajallisen määrän tavallisimpia sanoja ja fraaseja (tervehdyksiä, nimiä, lukuja, kehotuksia) arkisissa yhteyksissä.</p> <p>* Ei edes ponnistellen ymmärrä kuin kaikkein alkeellisinta kieliaineesta.</p> <p>* Tarvitsee erittäin paljon apua: toistoa, osoittamista, käännöstä.</p>	<p>* Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutus on puhekumppanin varassa, ja puhuja turvautuu ehkä äidinkieleen tai eleisiin.</p> <p>* Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia.</p> <p>* Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisongelmia.</p> <p>* Osaa hyvin suppean perussanaston ja joitakin opeteltuja vakioilmaisuja.</p> <p>* Puhuja ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta hänen hallitsemansa harvat kaavamaiset ilmaisut voivat olla melko virheettömiä.</p>	<p>* Tuntee kirjainjärjestelmän, mutta ymmärtää tekstistä vain hyvin vähän.</p> <p>* Tunnistaa vähäisen määrän tuttuja sanoja ja lyhyitä fraaseja ja osaa yhdistää niitä kuviin.</p> <p>* Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennakoitavassa yhteydessä on erittäin rajallinen.</p>	<p>* Osaa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lyhyin ilmaisin.</p> <p>* Osaa kirjoittaa kielen kirjaimet ja numerot kirjaimin, merkitä muistiin henkilökohtaiset perustietonsa ja kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja ja fraaseja.</p> <p>* Osaa joukon erillisiä sanoja ja sanontoja.</p> <p>* Ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta kirjoittaa oikein muutamia sanoja ja ilmauksia.</p>
A1.2	Kehittyvä alkeiskieli-taito	<p>* Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehotuksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömään tilanteeseen.</p> <p>* Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selviä tilannevihjeitä.</p> <p>* Tarvitsee paljon apua: puheen hidastamista, toistoa, näyttämistä ja käännöstä.</p>	<p>* Osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa. Tarvitsee usein puhekumppanin apua.</p> <p>* Puheessa on taukoja ja muita katkoksia.</p> <p>* Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymmärtämisongelmia.</p> <p>* Osaa hyvin suppean perussanaston, joitakin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia.</p> <p>* Alkeellisessakin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.</p>	<p>* Ymmärtää nimiä, kylttejä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin.</p> <p>* Tunnistaa yksinkertaisesta tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tarvittaessa uudelleen</p> <p>* Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen.</p>	<p>* Osaa viestiä välittömiä tarpeita lyhyin lausein.</p> <p>* Osaa kirjoittaa muutamia lauseita ja fraaseja itsestään ja lähipiiristään (esim. vastauksia kysymyksiin tai muistilappuja).</p> <p>* Osaa joitakin perussanoja ja sanontoja ja pystyy kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia päälauseita.</p> <p>* Ulkoa opetellut fraasit voivat olla oikein kirjoitettuja, mutta alkeellisimmassakin vapaassa tuotoksessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.</p>

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.3	Toimiva alkeiskieli-taito	<p>* Ymmärtää yksinkertaisia lausumia (henkilökohtaisia kysymyksiä ja jokapäiväisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja) rutiinimaisissa keskusteluissa tilanneyhteyden tukemana.</p> <p>* Pystyy seuraamaan yksinkertaisia, välittömiin tilanteisiin tai omaan kokemukseensa liittyviä keskusteluja.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja kuulijalle kohdennettua yleiskielistä puhetta.</p>	<p>* Osaa kertoa lyhyesti itsestään ja lähipiiristään. Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutilanteista. Tarvitsee joskus puhelukumppanin apua.</p> <p>* Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tauot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä.</p> <p>* Ääntäminen voi joskus tuottaa ymmärtämisongelmia.</p> <p>* Osaa rajallisen joukon lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeisintä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p>* Alkeellisessakin puheessa esiintyy paljon peruskielioppivirheitä.</p>	<p>* Pystyy lukemaan tuttuja ja joitakin tuntemattomia sanoja. Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, joissa käsitellään arkielämää ja rutiinitapahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita.</p> <p>* Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiedotukset).</p> <p>* Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hyvin hidasta.</p>	<p>* Selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.</p> <p>* Osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä (yksinkertaisen postikortin, henkilötiedot, yksinkertainen sanelu).</p> <p>* Osaa kaikkein tavallisimpia sanoja ja ilmauksia, jotka liittyvät omaan elämään tai konkreetteihin tarpeisiin. Osaa kirjoittaa muutamia yksilauseisia virkkeitä.</p> <p>* Alkeellisessakin vapaassa tuotoksessa esiintyy monenlaisia virheitä.</p>

Taitotaso A2		Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1	Peruskielitaidon alkuvaihe	<p>* Pystyy ymmärtämään yksinkertaista puhetta tai seuraamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä.</p> <p>* Pystyy ymmärtämään lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien keskustelujen ja viestien (ohjeet, kuulutukset) ydinsisällön sekä havaitsemaan aihepiirin vaihdokset tv-uutisissa.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalilla nopeudella ja selkeästi puhuttua yleiskielistä puhetta, joka usein täytyy lisäksi toistaa.</p>	<p>* Osaa kuvata lähipiiriään muutamin lyhyin lausein. Selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Osaa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun, mutta kykenee harvoin ylläpitämään pitempää keskustelua.</p> <p>*Tuottaa sujuvasti joitakin tuttuja jaksoja, mutta puheessa on paljon hyvin ilmeisiä taukoja ja vääriä aloituksia.</p> <p>* Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on hyvin ilmeistä ja ääntämisvirheistä voi koitua satunnaisia ymmärtämisiongelmiä.</p> <p>*Osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita (kuten menneen ajan muotoja ja konjunktioita).</p> <p>* Hallitsee kaikkein yksinkertaisimman kieliopin alkeellisessa vapaassa puheessa, mutta virheitä esiintyy yhä paljon perusrakenteissakin.</p>	<p>*Ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavanomaisinta sanastoa sisältäviä tekstejä (yksityiskirjeitä, pikku-uutisia, arkisimpia käyttöohjeita).</p> <p>* Ymmärtää tekstin pääajatuksen ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa paikantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn kontekstin avulla.</p> <p>* Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hidasta.</p>	<p>* Selviytyy kirjoittamalla kaikkein rutiininomaisimmista arkitilanteista.</p> <p>* Osaa kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia viestejä (henkilökohtaiset kirjeet, lappuset), jotka liittyvät arkisiin tarpeisiin sekä yksinkertaisia, luettelomaisia kuvauksia hyvin tutuista aiheista (todellisista tai kuvitteellisista henkilöistä, tapahtumista, omista ja perheen suunnitelmista).</p> <p>*Osaa käyttää perustarpeisiin liittyvää konkreettista sanastoa ja perusaikamuotoja sekä yksinkertaisin sidossanoin (ja, mutta) liitettyjä rinnasteisia lauseita.</p> <p>*Kirjoittaa kaikkein yksinkertaisimmat sanat ja rakenteet melko oikein, mutta tekee toistuvasti virheitä perusasioissa (aikamuodot, taivutus) ja tuottaa paljon kömpelöitä ilmaisuja vapaassa tuotoksessa.</p>

Taitotaso A2		Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.2	Kehittyvä peruskielitaito	<p>* Ymmärtää tarpeeksi kyetäkseen tyydyttämään konkreetit tarpeensa. Pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia.</p> <p>*Pystyy yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen. Ymmärtää tavallista sanastoa ja hyvin rajallisen joukon idiomeja tuttuja aiheita tai yleistietoa käsittelevässä tilannesidonnaisessa puheessa.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää yleispuhekieltä, joka äännetään hitaasti ja selvästi. Toistoa tarvitaan melko usein.</p>	<p>* Osaa esittää pienen, luettelomaisen kuvauksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Pystyy osallistumaan rutiinimaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Voi tarvita apua keskustelussa ja vältellä joitakin aihepiirejä.</p> <p>*Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin ilmeisiä.</p> <p>*Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy.</p> <p>*Osaa kohtalaisen hyvin tavallisen, jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idiomaattisia ilmaisuja. Osaa useita yksinkertaisia ja myös joitakin vaativampia rakenteita.</p> <p>* Laajemmassa vapaassa puheessa esiintyy paljon virheitä perusasioissa (esim. verbien aikamuodoissa) ja ne voivat joskus haitata ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä jonkin verran vaativissa arkisissa yhteyksissä (mainokset, kirjeet, ruokalistat, aikataulut) sekä faktatekstejä (käyttöohjeet, pikku-uutiset).</p> <p>* Pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsenellystä muutaman kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista.</p> <p>* Tarvitsee usein uudelleen lukemista ja apuvälineitä tekstikappaleen ymmärtämiseksi.</p>	<p>* Selviytyy kirjoittamalla tavanomaisissa arkitilanteissa.</p> <p>*Osaa kirjoittaa hyvin lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristönsä arkipäiväisistä puolista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit).</p> <p>*Osaa arkisen perussanaston, rakenteet ja tavallisimmat sidoskeinot.</p> <p>* Kirjoittaa yksinkertaiset sanat ja rakenteet oikein, mutta tekee virheitä harvinaisemmissa rakenteissa ja muodoissa ja tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.</p>

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.1	Toimiva peruskielitaito	<p>*Ymmärtää pääajatuksia ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee koulussa, työssä tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kerronta. Tavoittaa radiouutisten, elokuvien, tv-ohjelmien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat.</p> <p>* Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen joukon idiomeja.</p> <p>* Pitemmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puhetta. Toistoa tarvitaan silloin tällöin.</p>	<p>*Osaa kertoa tutuista asioista myös joitakin yksityiskohtia. Selviytyy kielialueella tavallisimmista arkitilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Osaa viestiä itselleen tärkeistä asioista myös hieman vaativammissa tilanteissa.</p> <p>Pitkäkestoinen esitys tai käsitteelliset aiheet tuottavat ilmeisiä vaikeuksia.</p> <p>*Pitää yllä ymmärrettävää puhetta, vaikka pitemmissä puhejaksoissa esiintyy taukoja ja epäröintiä.</p> <p>*Ääntäminen on selvästi ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on joskus ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy jonkin verran.</p> <p>*Osaa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Käyttää useita erilaisia rakenteita.</p> <p>* Laajemmassa vapaassa puheessa kielioppivirheet ovat tavallisia (esim. artikkeleita ja päätteitä puuttuu), mutta ne haittaavat harvoin ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Pystyy lukemaan monenlaisia, muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</p> <p>* Pystyy seuraamaan tuttua aihetta käsittelevän parisivuisen tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia.</p> <p>* Arkikokemuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien ymmärtäminen voi olla puutteellista.</p>	<p>* Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävän, jonkin verran yksityiskohtaistakin arkitietoa välittävän tekstin tutuista, itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitelluista aiheista.</p> <p>*Osaa kirjoittaa selväpiirteisen sidosteisen tekstin liittämällä erilliset ilmaukset peräkkäin jaksoiksi (kirjeet, kuvaukset, tarinat, puhelinviestit). Pystyy välittämään tehokkaasti tuttua tietoa tavallisimmassa kirjallisen viestinnän muodoissa.</p> <p>*Osaa useimpien tutuissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet, vaikka teksteissä esiintyy interferenssiä ja ilmeisiä kiertoilmaisuja.</p> <p>* Rutiininomainen kieliaines ja perusrakenteet ovat jo suhteellisen virheettömiä, mutta jotkut vaativimmat rakenteet ja sanaliitot tuottavat ongelmia.</p>

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.2	Sujuva peruskielitaito	<p>* Ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa, joka liittyy tuttuihin ja melko yleisiin aiheisiin jonkin verran vaativissa yhteyksissä (epäsuora tiedustelu, työkeskustelut, ennakoitavissa olevat puhelinviestit).</p> <p>* Ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta.</p> <p>* Ymmärtäminen edellyttää yleiskieltä tai melko tuttua aksenttia sekä satunnaisia toistoja ja uudelleenmuotoiluja. Nopea syntyperäisten välinen keskustelu ja vieraiden aiheiden tuntemattomat yksityiskohdat tuottavat vaikeuksia.</p>	<p>*Osaa kertoa tavallisista, konkreeteista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen ja selostaa myös muita aiheita, kuten elokuvia, kirjoja tai musiikkia. Osaa viestiä varmasti useimmissa tavallisissa tilanteissa. Kielellinen ilmaisu ei ehkä ole kovin tarkkaa.</p> <p>*Osaa ilmaista itseään suhteellisen vaivattomasti. Vaikka taukoja ja katkoksia esiintyy, puhe jatkuu ja viesti välittyy.</p> <p>*Ääntäminen on hyvin ymmärrettävää, vaikka intonaatio ja painotus eivät ole aivan kohdekielen mukaisia.</p> <p>*Osaa käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja. Käyttää myös monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita.</p> <p>* Kielioppivirheitä esiintyy jonkin verran, mutta ne haittaavat harvoin laajempaakaan viestintää.</p>	<p>* Pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista (lehtiartikkelit, esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjallisuus) ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselleen tärkeissä tilanteissa.</p> <p>* Pystyy etsimään ja yhdistelemään tietoja useammasta muutaman sivun pituisesta tekstistä suorittaakseen jonkin tehtävän.</p> <p>* Pitkien tekstien jotkin yksityiskohdat ja sävyt saattavat jäädä epäselviksi.</p>	<p>*Osaa kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä, kertoa niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuuriaiheista, kuten musiikista tai elokuvista.</p> <p>* Osaa kirjoittaa muutaman kappaleen pituisen jäsenyneen tekstin (muistiinpanoja, lyhyitä yhteenvetoja ja selostuksia selväpiirteisen keskustelun tai esityksen pohjalta). Osaa esittää jonkin verran tukitietoa pääajatuksille ja ottaa lukijan huomioon.</p> <p>* Hallitsee melko monenlaiseen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita. Osaa ilmaista rinnasteisuutta ja alisteisuutta.</p> <p>*Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä, vaikka virheitä esiintyy vaativissa rakenteissa, tekstin jäsentelyssä ja tyyllissä ja vaikka äidinkielen tai jonkin muun kielen vaikutus on ilmeinen.</p>

Taitotaso B2		Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.1	Itsenäisen kielitaidon perustaso	<p>* Ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksisen puheen pääajatuksat, kun se käsittelee konkreetteja tai abstrakteja aiheita. Pystyy seuraamaan yleisesti kiinnostavaa yksityiskohtaista kerrontaa (uutiset, haastattelut, elokuvat, luennot).</p> <p>* Ymmärtää puheen pääkohdat, puhujan tarkoituksen, asenteita, muodollisuusastetta ja tyyliä. Pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia, jos puheen kulku on selvästi merkitty erilaisin jäsentimin (sidesanat, rytmitys). Pystyy tiivistämään tai ilmaisemaan kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat.</p> <p>* Ymmärtää suuren osan ympärillään käytävästä keskustelusta, mutta voi kokea vaikeaksi ymmärtää useamman syntyperäisen välistä keskustelua, jos nämä eivät mitenkään helpota sanottavaansa.</p>	<p>*Osaa esittää selkeitä, täsmällisiä kuvauksia monista kokemuksiinsa liittyvistä asioista, kertoa tuntemuksista sekä tuoda esiin tapahtumien ja kokemusten henkilökohtaisen merkityksen. Pystyy osallistumaan aktiivisesti useimpiin käytännöllisiin ja sosiaalisiin tilanteisiin sekä melko muodollisiin keskusteluihin. Pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa vaikuttamatta tahattomasti huvittavalta tai ärsyttävältä. Kielellinen ilmaisu ei aina ole täysin tyylikästä.</p> <p>*Pystyy tuottamaan puhejaksoja melko tasaiseen tahtiin, ja puheessa on vain harvoin pitempiä taukoja.</p> <p>*Ääntäminen ja intonaatio ovat selkeitä ja luonteivia.</p> <p>*Osaa käyttää monipuolisesti kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa mukaan lukien idiomaattinen ja käsitteellinen sanasto. Osoittaa kasvavaa taitoa reagoida sopivasti tilanteen asettamiin muotovaatimuksiin.</p> <p>* Kieliopin hallinta on melko hyvää, eivätkä satunnaiset virheet yleensä haittaa ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Pystyy lukemaan itsenäisesti muutaman sivun pituisia tekstejä (lehtiartikkeleita, novelleja, viihde- ja tietokirjallisuutta, raportteja ja yksityiskohtaisia ohjeita) oman alan tai yleisistä aiheista. Tekstit voivat käsitellä abstrakteja, käsitteellisiä tai ammatillisia aiheita, ja niissä on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.</p> <p>*Pystyy tunnistamaan kirjoittajan ja tekstin tarkoituksen, paikantamaan useita eri yksityiskohtia pitkistä tekstistä. Pystyy nopeasti tunnistamaan tekstin sisällön ja uusien tietojen käyttöarvon päättääkseen, kannattaako tekstiin tutustua tarkemmin.</p> <p>* Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien idiomit ja kulttuuriviittaukset.</p>	<p>* Osaa kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä monista itseään kiinnostavista aihepiireistä, tutuista abstrakteista aiheista, rutiiniluonteisia asiaviestejä sekä muodollisempia sosiaalisia viestejä (arvostelut, liikekirjeet, ohjeet, hakemukset, yhteenvedot).</p> <p>*Osaa kirjoittaessaan ilmaista tietoja ja näkemyksiä tehokkaasti ja kommentoida muiden näkemyksiä. Osaa yhdistellä tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja omaan tekstiin.</p> <p>* Osaa laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidosteisen tekstin laatimiseksi. Sävy ja tyylin joustavuus on rajallinen, ja pitkässä esityksessä voi ilmetä hyppäyksiä asiasta toiseen.</p> <p>* Hallitsee melko hyvin oikeinkirjoituksen, kieliopin ja välimerkkien käytön, eivätkä virheet johda väärinkäsityksiin. Tuotoksessa saattaa näkyä äidinkielen vaikutus. Vaativat rakenteet sekä ilmaisun ja tyylin joustavuus tuottavat ongelmia.</p>

Taitotaso B2		Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.2	Toimiva itsenäinen kielitaito	<p>* Ymmärtää elävää tai tallennettua, selkeästi jäsentynyttä yleiskielistä puhetta kaikissa sosiaalisen elämän, koulutuksen ja työelämän tilanteissa (myös muodollinen keskustelu ja syntyperäisten välinen vilkas keskustelu).</p> <p>* Pystyy yhdistämään vaativia tehtäviä varten kompleksista ja yksityiskohtaista tietoa kuulemistaan laajoista keskusteluista tai esityksistä. Osaa päätellä ääneen lausumattomia asenteita ja sosiokulttuurisia viitteitä sekä arvioida kriittisesti kuulemaansa.</p> <p>* Ymmärtää vieraita puhujia ja kielimuotoja. Huomattava taustamelu, kielellinen huumori ja harvinaisemmat idiomit ja kulttuuriviittaukset saattavat yhä tuottaa vaikeuksia.</p>	<p>* Osaa pitää valmistellun esityksen monenlaisista yleisistäkin aiheista. Pystyy tehokkaaseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa. Osaa keskustella ja neuvotella monista asioista, esittää ja kommentoida vaativia ajatuskulkuja ja kytkeä sanottavansa toisten puheenvuoroihin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla. Esitys voi olla kaavamaisista, ja puhuja turvautuu toisinaan kiertoilmauksiin.</p> <p>* Osaa viestiä spontaanisti, usein hyvinkin sujuvasti ja vaivattomasti satunnaisista epäröinneistä huolimatta.</p> <p>* Ääntäminen ja intonaatio ovat hyvin selkeitä ja luontevia.</p> <p>* Hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreetteja ja käsitteellisiä, tuttuja ja tuntemattomia aiheita varmasti, selkeästi ja tilanteen vaatimaa muodollisuus-astetta noudattaen. Kielelliset syyt rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin.</p> <p>* Kieliopin hallinta on hyvää. Usein puhuja korjaa virheensä itse, eivätkä virheet haittaa ymmärrettävyyttä.</p>	<p>* Pystyy lukemaan itsenäisesti usean sivun pituisia, eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä (päivälehtiä, novelleja, kaunokirjallisuutta). Jotkin näistä voivat olla vain osittain tuttuja tai tuntemattomia, mutta henkilön itsensä kannalta merkityksellisiä.</p> <p>* Pystyy tunnistamaan kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin tarkoituksen. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä. Ymmärtää riittävästi tiivistäkseen pääkohdat tai ilmaistakseen ne toisin sanoin.</p> <p>* Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien harvinaisemmat idiomit ja kulttuuriviittaukset.</p>	<p>* Osaa kirjoittaa selkeitä, yksityiskohtaisia, muodollisia ja epämuodollisia tekstejä monimutkaisista todellisista tai kuvitelluista tapahtumista ja kokemuksista enimmäkseen tutuille ja toisinaan tuntemattomille lukijoille. Osaa kirjoittaa esseen, muodollisen tai epämuodollisen selostuksen, muistiinpanoja jatkotehtäviä varten ja yhteenvetoja.</p> <p>* Osaa kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin, ilmaista kantansa, kehitellä argumentteja systemaattisesti, analysoida, pohtia ja tiivistää tietoa ja ajatuksia.</p> <p>* Kielellinen ilmaisuväri ei rajoita havaittavasti kirjoittamista.</p> <p>* Hallitsee hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä harvinaisissa rakenteissa ja idiomaattisissa ilmauksissa sekä tyylliseikoissa.</p>

Taitotasot C1-C2		Selviytyminen monissa vaativissa kielenkäyttötilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
C1.1	Taitavan kielitaidon perustaso	<p>*Ymmärtää suhteellisen vaivattomasti pitempäänkin puhetta tai esitystä (elokuvia, luentoja, keskusteluja, väittelyjä) erilaisista tutuista ja yleisistä aiheista myös silloin, kun puhe ei ole selkeästi jäsenneltyä ja sisältää idiomaattisia ilmauksia ja rekisterinvaihdoksia.</p> <p>*Ymmärtää hyvin erilaisia äänitemateriaaleja yksityiskohtaisesti ja puhujien välisiä suhteita ja tarkoituksia tunnistuen.</p> <p>*Vieras aksentti tai hyvin murteellinen puhekieli tuottavat vaikeuksia.</p>	<p>*Osaa pitää pitkäkkön, valmistellun muodollisenkin esityksen. Pystyy ottamaan aktiivisesti osaa monimutkaisiin käsitteellisiin ja yksityiskohtia sisältäviin tilanteisiin ja johtaa rutiiniluonteisia kokouksia ja pienryhmiä. Osaa käyttää kieltä monenlaiseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Tyyllilajien ja kielimuotojen vaihtelu tuottaa vaikeuksia.</p> <p>*Osaa viestiä sujuvasti, spontaanisti ja lähes vaivattomasti.</p> <p>*Osaa vaihdella intonaatiota ja sijoittaa lausepainot oikein ilmaistakseen kaikkein hienoimpiakin merkitysvaihteita.</p> <p>*Sanasto ja rakenteisto ovat hyvin laajat ja rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla.</p> <p>*Kielioopin hallinta on hyvää.</p> <p>Satunnaiset virheet eivät hankaloita ymmärtämistä, ja puhuja osaa korjata ne itse.</p>	<p>*Ymmärtää yksityiskohtaisesti pitkäkköjä, kompleksisia tekstejä eri aloilta.</p> <p>*Pystyy vaihtelevaan lukutapaansa tarpeen mukaan. Osaa lukea kriittisesti ja tyyllillisiä vivahteita arvioiden sekä tunnistaa kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin piilomerkityksiä. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä, tiivistämään ne ja tekemään niistä vaativia johtopäätöksiä.</p> <p>*Vaativimmat yksityiskohdat ja idiomaattiset tekstikohdat saattavat vaatia useamman lukukerran tai apuvälineiden käyttöä.</p>	<p>*Pystyy kirjoittamaan selkeitä, hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista, ilmaisemaan itseään täsmällisesti ja ottamaan huomioon vastaanottajan. Osaa kirjoittaa todellisista ja kuvitteellisista aiheista varmallalla, persoonallisella tyyllillä käyttäen kieltä joustavasti ja monitasoisesti. Pystyy kirjoittamaan selkeitä ja laajoja selostuksia vaativistakin aiheista.</p> <p>*Osoittaa, että hallitsee monia keinoja tekstin jäsentämiseksi ja sidosteisuuden edistämiseksi.</p> <p>*Kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Hallitsee hyvin idiomaattiset ilmaukset ja tavalliset sanonnat.</p> <p>* Hallitsee erittäin hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä satunnaisesti idiomaattisissa ilmauksissa sekä tyylliseikoissa.</p>